DE

časopis slovenskih delavcev

št. 33

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

Ljubljana, 14. avgusta 1992, št. 33, letnik 51, cena 80 SIT

OBJEKTIVNA MEJA

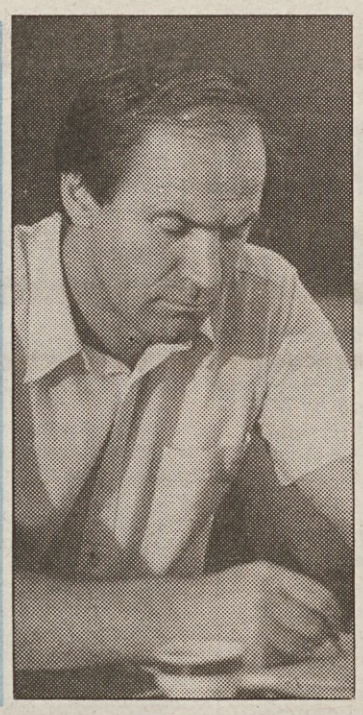

Socialni sporazum bo, kadar bo do njega pač prišlo, urejal pravo vozlišče interesov – mnogi med njimi bodo med seboj hudo sprti. Kompromis bo torej neizbežen, vprašanje je le, kdo bo v njegovem ovkiru uspel največ iztržiti.

Dušan Semolič zatrjuje, da se zdaj na srečo že vsi trije partnerji dobro zavedajo, da brez socialnega sporazuma prav noben interes ne bo uveljavljen in nasilnost kateregakoli partnerja končno škoduje vsem, tudi njemu:

»Svobodni sindikati se bomo pri tem kajpak zavzemali, da ne bo oškodovan ne gmotni, ne socialni in ne pravni položaj članov. Če bomo pri tem kdaj sklepali kompromise, jih gotovo ne bomo, preden nam partner ne bo predstavil jasnih ciljev in ponudil jamstev, da se določeno odrekanje njim v prid izplača!

Objektivna meja, ki pa je svobodni sindikati ne bomo pustili prekoračiti, je seveda eksistenčni minimum, tista spodnja meja socialnega položaja, recimo kar preživetje – **ki ga mora zagotavljati najnižja plača.** Če država tega ne bo spoštovala, našega podpisa pod sporazumom z njo pač ne bo!«

O socialnem sporazumu več na 4. strani.

Blejski olimpijski junaki: Denis Žvegelj, Sašo Mirjanič, Jani Klemenčič, Milan Janša, Sadik Mujkić in Iztok Čop. ČESTITAMO

Pušeljc pač mora bit

PRIČAKOVANI KOT DEŽ, KI JIH JE SPREJEL

Lepo se je sončiti v slavi, to ve vsak politik

Priložnost naredi tatu…

…pivo pa žejo

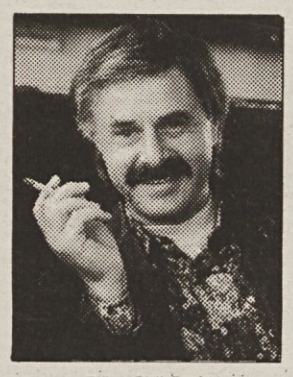

Piše: Ciril Brajer

Bum v čelo

DNEVNIK: *Vodstvo Neodvisnosti KNSS je ocenilo, da bo boj proti tajnim direktorskim plačam, kraji družbenega premoženja, programiranim navideznim stečajem, odtujevanju podjetij ter za ohranitev delovnih mest uspešen le v tistih podjetjih, v katerih je sindikat organiziran po demokratičnem in konkurenčnem načelu...*

DELO: *Vlada uporablja metode bivšega enopartijskega sistema in skuša z dekreti utrditi oblast, kar pa ji ne bo uspelo. Demokracija se v Sloveniji ne more več preleviti v diktaturo, ker smo sindikati, ki jih je usmerjala Neodvisnost KNSS kot prva nova demokratična sindikalna konfederacija v povojni Sloveniji, prevzeli pravo funkcijo...*

Pod prvo globokoumje se je podpisal kajpak ***France Tomšič,*** *pod drugo pa* ***Alenka Orel,*** *njegova sekretarka. V uredništvu smo se čudili nad vso to modrostjo in tuhtali, ali ji je sploh moč še kaj dodati.*

Najprej smo se strinjali, da se ne izplača. Kako pristaviti piskrček k tako silnim in ekskluzivnim zaslugam za demokracijo?! To bi raje prepustili množici sindikatov, ki so očitno statisti Tomšičevih prvoborcev.

Še težje je z ugotovitvijo, da bo v podjetjih vse v redu in prav, le še Tomšičev sindikat morajo spustiti zraven. Morda je v podjetjih, kamor je na silo prodiral, vse narobe prav zato, ker ga niso povabili sami?! No, pa tudi to bi v komentar prepustili drugim sindikatom.

Ne morem pa se izogniti asociaciji, ki se je v debati o prepotentnosti porodila kolegu Borisu – kot šala kajpak:

Ljutica Bogdan je kraljeviča Marka mahnil tja, kjer najbolj boli, pa so ga morali v bolnišnici skopiti. Ves bled je iz postelje sotrpine zabaval z obujanjem spominov:

Jezdim takole na svojem šarcu pa zagledam dve brhki mladenki. Moški ponos se mi takoj dvigne, a vitez, kakršen sem vselej bil, skušam to prikriti. Zadevo skrivam in tlačim nekam pod sedlo, a mi vrag uide iz rok, me butne v čelo in padem s konja...

Dovolj, saj je le asociacija.

DOBER GOSPODAR MISLI NA JUTRI!!!

Že danes si priskrbite, kar boste potrebovali prav kmalu:

ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

- **da boste točno vedeli kdaj in kje,**
- **da boste imeli vse zapisano,**
- **da boste z njim obdarili partnerje, izkazali pozornost do svojih članov, ga dali v zahvalo za požrtvovalno delo,**
- **ker ga preprosto morate imeti.**

V prednaročilu je cena zelo ugodna: SAMO 700 SIT, za večje količine pa nudimo poseben popust.

Vaša naročila sprejemamo na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon: (061) 321-255.

P. S.: Ne pozabite – za dober nakup ni nikoli prezgodaj!!!

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvod(ov) ROKOVNIKA–PRIROČNIKA ZA LETO 1993.

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno, dne: .....

....

Žig Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju

PREJELI SMO

Pomoč prihaja tudi iz partnerskih mest

V Šaleški dolini je približno 5.000 beguncev iz Bosne in Hercegovine, med njimi jih okrog tisoč ni na seznamih občinske organizacije Rdečega križa. V Velenju in Šoštanju imajo organizirane tri prehodne centre (v Dijaškem domu in samskem domu Vegrada v Velenju ter v Kajuhovem domu v Šoštanju), večina pa jih živi pri sorodnikih in znancih. Občinska organizacija RK in velenjski Karitas pomagata beguncem, kolikor moreta.

V akcijo zbiranja pomoči se je vključila tudi območna organizacija ZSS; zbrano pomoč (v Velenju in Mozirju so zbrali skupaj za več kot 1,3 milijona tolarjev pomoči) pa so predali RK.

V akcijo zbiranja pomoči za begunce iz Bosne in Hercegovine pa so se vključila tudi partnerska mesta Velenja. Župan Pankrac Semečnik jim je v posebnem pismu sporočil, da sodi Velenje med občine z največjim odstotkom beguncev na Slovenskem, še posebej dobrodošla pa je pomoč v prehrani in oblačilih za otroke.

Najprej se je odzvalo partnersko mesto Vienna iz Francije. Konec julija so s tovornjakom, ki so ga spremljali predstavniki mesta, pripeljali v Velenje oblačila za otroke in še nekaj druge pomoči. Petega avgusta je prispela pomoč iz Italije (v Velenje so jo pripeljali s tovornjakom iz Kopra); pošiljatelja še niso mogli ugotoviti, upravičeno pa sklepajo, da gre za pomoč partnerskega mesta Videm (Udine). Šestega avgusta popoldan pa so pripeljali pomoč iz partnerskega mesta Esslingen iz ZRN. Naložena je bila na dva tovornjaka, kombi in reševalno vozilo. V središče Šaleške doline so prišli tudi predstavniki mesta. Iz nizozemskega Shiedama pa so občino Velenje, kot je povedal njen župan Pankrac Semečnik, obvestili, da pomoč zbirajo. Sicer pa v Velenju pričakujejo še drugo pošiljko pomoči iz francoskega mesta Vienna. Tako so vsaj obljubili predstavniki mesta ob julijskem obisku v Velenju.

Solidarnost torej ne pozna meja. V primeru pomoči beguncem iz Bosne in Hercegovine, ki trenutno živijo v Šaleški dolini, so partnerska mesta opravila solidarnostno preizkušnjo!

M. L.

Spoštovano uredništvo

Zaskrbljujoče razmere me silijo, da se izpovem. Prosim vas za objavo priloženega sestavka v našem časopisu DE vsaj v razmišljanje tako prizadetih, kakor tudi odgovornih brezčutnikov.

Delavke, delavci

Kdo so ti ljudje, ki bi naj zastopali interese prebivalcev, skrbeli za narodov blagor, in imajo obraz trditi tem volilcem (zaposlenim, nezaposlenim po njihovi krivdi, upokojenim), da so plače previsoke in so glavni vir inflacije?

Kdo med njimi lahko dokaže, da slovenski delavec do 7-krat slabše dela od delavca npr. v Nemčiji? Tolikokat namreč manj zasluži!

Smo mar Slovenci res taki egoisti in bojazljivci, da bomo dopustili in pristali na njihov predlog porazdelitve bremen: njim vse, delavcu nič?

Pogovori, razgovori, dokazovanja in pogajanja niso prinesli željenih rezultatov, zato moramo doseči po najbolj radikalni potezi – splošni stavki do sprejema ustreznih sklepov:

– razbremenitev gospodarstva v okvire Evrope,

– zagotoviti direktno soodvisnost negospodarstva in države od gospodarstva,

– sprejeti kolektivno pogodbo kot zakon s pripadajočimi sankcijami za neizpolnjevanje in dopolnilom o višini plač direktorjev ter njih pooblaščencev v strogi odvisnosti od rezultatov poslovanja,

– sprejeti zakon, po katerem bo možno stanje pri obračunu poslovanja podati na en sam način, ne pa po sposobnostih finančnikov na poljubno načinov,

– iz proračuna ni mogoče financirati nobene stranke,

– sprejeti zakon o lastninjenju, po katerem postanejo lastniki delavci (glej predlog zakona družbenega pravobranilca iz Ljubljane),

– strokovno uskladiti vse cene (po tržnem načelu),

– podjetja morajo takoj prenehati odpuščati delavce in jim s pomočjo države z razvojem zagotoviti delo,

– zagotoviti hitrejše reševanje sporov iz delovnih razmerij.

Samo izpolnitev teh zahtev in še kakšne lahko prepreči velike socialne nemire in splošno stavko, sicer bo hudo – tokrat ne samo za delavce!

SLOVENCI – SLOVENKE! NE PUSTIMO GOSPODI V VLADI IN PARLAMENTU, DA NAS IMAJO ZA HLAPCE!!!

IVAN POTOČNIK, predsednik sindikata podjetja Talum Kidričevo

Delodajalci opozarjajo

Izjava za javnost

Pozorno spremljamo dogajanja zadnjih tednov na področju gospodarske in socialne politike. S to izjavo želimo opozoriti na naslednje:

1. Socialni pakt se v dani situaciji dogovarja in sklepa med državo, gospodarsko zbornico in sindikati, kar je odraz nedefiniranih lastninskih odnosov in nedelovanja inštitucij svobodnega socialno usmerjenega tržnega gospodarstva.

2. Vsem subjektom dogovarjanja o družbeni strpnosti priporočamo čimprejšnje pogajanje z novimi nastajajočimi subjekti, ne toliko s ciljem iskati trenutne in dokončne rešitve, kot zaradi ustvarjanja ugodne družbene klime ter zakonskih, normativnih in realnih podlag za razrešitev nastalega konflikta, v interesu vseh udeleženih.

3. Prav tako ugotavljamo skladnost načelnih stališč in interesov ZDRUŽENJA DELODAJALCEV SLOVENIJE in SINDIKATOV v zvezi s privatizacijo in zagotavljanjem socialnega minimuma. Ponovno pa opozarjamo na resnost in kompleksnost situacije ter dvoličnost in socialno demagogijo določenih političnih in gospodarskih struktur, kar predstavlja veliko nevarnost za uspešno razrešitev socialne in gospodarske razvojne problematike in že sedaj pomeni spolitiziranost vitalnih interesov DELODAJALCEV in DELOJEMALCEV.

4. Ob sprejemanju zakona o volitvah v državni svet pa zahtvamo, na podlagi z ustavo zagotovljene pravice, da se med predstavnike delodajalcev vključuje tudi člane oz. ZDRUŽENJE DELODAJALCEV SLOVENIJE. Ne bomo pristali na logiko, da nekdanja avantgarda delavskega »razreda«, ki je le-tega prevarala in izdala, sedaj postane »avantgarda« in edini predstavnik delodajalcev kot lastnikov in podjetnikov, z edinim ciljem, da obdrži monopol nomenklature in kontrolo v gospodarstvu ter gospodarskih gibanjih, tudi zaradi bližajoče se privatizacije.

5. Odločno protestiramo tudi proti sicer zanimivim, a strah vzbujajočim poskusom, da se Slovenijo povede iz tržno planskega sistema državnega socializma v tržno planski sistem državnega kapitalizma z dozirano mero svobodnega tržišča in s tem tudi demokracije.

6. Glede na nekatere označbe naše organizacije, da smo opozicija in desnica, pa smo dolžni dati naslednjo obrazložitev:

a) ZDRUŽENJE DELODAJALCEV SLOVENIJE bo vedno in v največji možni meri sodelovalo z inštitucijami, ki podpirajo interese delodajalcev, in nikoli ne bomo sodelovali v političnih intrigah ene ali druge koalicije.

b) Kot desnica pa smo okvalificirani po logiki, da je desničar tisti, ki ni bil komunist.

S spoštovanjem!

Predsedstvo Združenja delodajalcev Slovenije

Odprto pismo vladi Republike Slovenije

Konfederacija sindikatov Slovenije PERGAM se je doslej že večkrat pisno obrnila na vlado Republike Slovenije, ki je z ukrepom pristojnih organov zaprla proizvodnjo celuloze v podjetju Goričane. Zahtevala je, da se vlada opredeli o načinu sanacije podjetja in sprejme ukrepe za odpravo posledic zapiranja celuloze. Še posebej zato, ker je takšen na hitro sprejet ukrep države pahnil tovarno Goričane iz razvojno perspektivnega in poslovno uspešnega gospodarskega subjekta v izgubaša, ki mu zaradi neresnega reševanja posledic zapiranja celuloze grozi celo stečaj. Ta ukrep je povzročil odpuščanje zaposlenih, čeprav za to ne nosijo krivde, niti odgovornosti. V primeru stečaja podjetja pa takšna usoda grozi tudi vsem zaposlenim.

Kljub našim opozorilom, da se razmere v Goričanah nenehno zaostrujejo, vlada Republike Slovenije, čeprav nosi odgovornost za zapiranje celuloze in za takšne razmere, doslej ni odgovorila na naše predloge in zahteve, niti ni ustrezno reagirala s konkretnimi predlogi za saniranje tovarne in posledic ukrepov zaprtja celuloze. V sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah si v Sloveniji kljub upravičenim zahtevam za varstvo okolja, ki jih tudi sami podpiramo, ne moremo privoščiti zapiranja in uničevanja poslovno uspešnih in perspektivnih podjetij z ukrepi države, ne da bi sočasno s temi ukrepi države sprejela tudi programe prestrukturiranja ekološko spornih proizvodenj, ukrepe za njihovo sanacijo, zagotovila socialno varnost zaposlenih ter za to zagotovila tudi potrebna finančna sredstva.

Zaposleni in člani sindikata PERGAM zato zahtevamo od vlade, da nemudoma sprejme sanacijski program prestrukturiranja podjetja in zagotovi potrebna finančna sredstva, da v obliki odškodnine vrne podjetju doslej vložena sredstva za ekološko sanacijo ter da prepreči nadaljnje odpuščanje delavcev in jim zagotovi socialno varnost po kolektivni pogodbi.

Če te zahteve ne bodo uresničene, bomo izvedli stavko, ki je že najavljena, hkrati pa zaradi sprejetih ukrepov zapiranja tovarne tožili državo in izterjali svoje pravice.

Andrej Kranjc, predsednik sindikata PERGAM v podjetju Goričane

Dušan Rebolj, predsednik Konfederacije sindikatov PERGAM

Sindikat je nemočen

Spoštovani!

Smo skupina delavcev JP Energetika in zaradi sankcij, ki bi nas doletele, se ne želimo predstaviti. Pišemo vam zato, ker se počutimo zelo nemočne in brezpravne.

Boli nas egoizem in aroganca v.d. direktorja Mihe Košaka in njegovih dveh pomočnikov (direktor sektorja Plinarna Dušan Jazbinšek in direktor sektorja KEL Andrej Ciuha).

Ne moremo se znebiti občutka, da nam ti direktorji kradejo naš skupno zasluženi denar po legalni ali pa nelegalni poti.

Vse poslovne odločitve pri nas sprejema upravni odbor (bivši centralni delavski svet) na predloge v.d. direktorja Mihe Košaka.

1. Ne vemo, zakaj v.d. direktorja, ki mu je mandat potekel že pred dvema mesecema, že leto dni zavlačuje podpis kolektivne pogodbe.

2. Vsem vodilnim in nekaterim vodstvenim delavcem je bil lani decembra in letos v začetku leta izplačan ekstra dobiček (za lansko leto) v višini mesečne plače, z obrazložitvijo, da so oni največ prispevali k takšnim rezultatom (ne vemo s čim, saj se plin takorekoč sam prodaja).

3. Vsem strojnim inženirjem in ekonomistom so kupili študentska leta z obrazložitvijo, da nas ne bi vsi ti »strokovnjaki« zapustili.

Tudi sindikat je nemočen, ker vodstvo podjetja že dve leti govori, da je 50% delavcev preveč, in na ta način na delavce izvaja pravi psihološki pritisk.

Če smo vas s tem pismom obremenili, vedite, da smo ga napisali zato, da bi vas obvestili o nepravilnostih, ki se pri nas dogajajo, vi pa sami ocenite, ali ti direktorji delujejo v skladu s sedanjo zakonodajo.

Lep pozdrav!

Skupina delavcev JP Energetika

DE časopis slovenskih delavcev

• Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 72 tolarjev • Žiro račun: 50101-603146834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

predvolilna arena

Mariborska zgodba

V osišče ni dobro drezati, če pa že, pa moramo z dolgo palico in od daleč. Mariborski rektor je dregnil zbliza in sedaj ga razjarjene mariborske ose pikajo z vseh strani. Samo zato, ker je mariborski srenji povedal resnico v brk, namreč o intelektualni revščini, v kateri se mesto ob Dravi, mesto pod Pohorjem, štajerska metropola utaplja že desetletja po vojni.

Rektorja Alojza Križmana sedaj glodajo in ga bodo oglodali do kosti. Vase zaverovani in v večnem strahu zaradi ogroženosti od zunaj (iz Ljubljane, kajpak) živeči mariborski druščini se seveda ne sme stopiti tako grobo na žulj. No, zaskrbljeni rektor bi lahko bil še bolj grob in bi svojim someščanom lahko povedal, da je njihovo mesto bila mlakuža brez moči za napredek in da se je delavstvo sedaj znašlo tam, kjer je, samo zato, ker njihovi šefi in politiki niso doumeli, da je Maribor najglobljе v Zahodni Evropi ležeče veliko slovensko mesto. In namesto da bi prešuštvovali če mejo, so se raje večno in vedno boksali z Ljubljano. In ker je za to potrebno manj pameti kot za uspešen skok čez plot, za dobro ženitev pa sploh, so se Obdravci pač raje pretepali z metropolo, kot da bi merili pamet z Evropo.

Iz take življenjske filozofije seveda ni moglo zrasti nič tako pametnega, kar pogreša rektor Križman. Vrhunske intelektualce namreč, od humanistov, tehnikov do gospodarstvenikov, ki ne bi bili zagrizeni lokalpatrioti, ampak svetovljani. Takšen bi bil z njimi tudi Maribor in se ne bi valjal v socialni revščini, pač primerni svojemu intelektualnemu potencialu.

Vrli lokalpatrioti, tisti izvirni in tisti naturalizirani, rektorja Križmana kajpak niso hoteli razumeti in mu dati prav. Sedaj hočejo biti naenkrat prav svetovljanski, rektorja pa narediti za najbolj zaplankanega, namesto da bi pošteno priznali, da je mariborska politika v preteklosti vedrila in oblačila samo na prihodnosti slabo plačanega industrijskega delavca, da se je s tem sprijaznila tudi »duhovna nadstavba« in se skupaj z gospodarstvom valjala v poprečništvu, ki pa je že po definiciji nazadovanje. In da tudi sedanja politika ni prišla dlje od tega. Ve se, kdo plača račun – taisti industrijski delavec, in tisti, ki so Križmana hoteli razumeti, to tudi dobro vedo.

V Mariboru se pač ponavlja stara zgodba. Nevarne knjige je treba sežgati, nevarne umneže pa križati. V Mariboru se pravzaprav ponavlja – mariborska zgodba.

Ministrov kompas

Kar milo se človeku stori, ko našega ministra za propagando vidi vedno tam, kjer ga ne bi bilo treba. Možakar pač ve, kje mora biti v prvi vrsti, da ga bo občestvo opazilo in mu pripisalo, kar mu ne gre. Saj se še spomnimo razlage, da je njegovo ministrstvo obstalo zato, ker je dobilo nalogo promovirati Slovenijo. In od tedaj ima Jelko Kacin denar za te reči in je lahko zraven povsod, kjer misli, da je potrebno.

Bil je kajpak na olimpiadi v Albertvillu in malo naših vrlih športnih kolegov si je tedaj upalo na glas povedati, da je bila predstavitev Slovenije organizacijska polomija. Te dni je nekdo pametno rekel, da bi bilo bolje propagando delati pri naših prvih sosedih. Minister za turizem tarna,) ker ni tujih gostov, ni jih pa zato, ker o Sloveniji premalo vedo ali pa vedo napačne reči. To bi moralo skrbeti našega ministra za propagando, pa kaj, ko je prišla nova olimpiada, in Kacin je seveda ocenil, da tam Slovenije brez njega sploh ne bo videti.

Slovenije pa ni videti samo korak čez mejo na takih rečeh, kot so kažipoti, da o drugih rečeh, kot so, denimo, avtomobilske karte, sploh ne govorimo. Ministru za propagando sploh ne pade na pamet, da bodo tisti silni turisti, ki jih je pridobil v Barceloni, vsaj na zemljevidih iskali to novo, samostojno in neodvisno Slovenijo in potem še na kakšnih cestnih tablah, na katerih pa v naši soseščini še vedno veselo piše samo Jugoslavija.

In če bi tale naš minister za propagando res tuhtal o svojem poslu, bi mu morda prišlo na misel, da bi denar za drage promocije na olimpiadi lahko porabil bolj učinkovito. Če se, denimo, Italijani nikakor nočejo spomniti, da z njihovega konca ceste vodijo najprej v Slovenijo, bi jim kak iznajdljivi minister za propagando to vljudno povedal in potem še bolj vljudno dejal, da če že nimajo denarja za nove ali dodatne table in napise, jim ga bomo dali pa mi iz naše skromne malhe, da bodo ljudje v njihovi državi pravilno obveščeni. Lahko bi stavili, da bi Italijani ali Avstrijci hitro našli denar za nove kažipote.

Kakšen iznajdljiv minister za propagando bi dal tiskati novo avtokarto Evrope v milijonski nakladi in še dober posel bi naredil, naš minister pa mirno gleda, kako kupujemo doma tuje avtokarte z državo Jugoslavijo in brez države Slovenije. Zemljepisa, političnega in drugačnega, se pač učimo s kart in v praksi preizkušamo s smerokazi. Toda kaj hočemo, če ministrov kompas kaže narobe. Obvezno proti olimpiadam.

Boža Gloda

ZDRUŽEVANJE SLOVENSKE LEVICE (2)

ZSMS je postala v trenutku razdružitve dotedanjega vertikalnega in transmisijskega sistema DPO-jev najprej »Liberalna stranka«, zaradi zasedenega imena pa »Liberalno demokratska stranka«. Odkritje liberalizma kot ideologije in poskus vzpostavitve koalicije, ki bi ji ta LDS sama načelovala in ki bi bila v »centru«, pa kaže, kako je premik iz transmisijskega sistema v »vzporedni«, torej zamik iz »vertikale« v »horizontalo« pri nekdanjih DPO pomenil tudi njihovo **razvezo** v tri konkurenčne birokracije. Zaplemba premoženja bivših DPO s strani teh novih strank jim je omogočila tisto »bazo«, na kateri so se na prvih volitvah obdržale. Ker ZSMS-LS oz. LDS ni uspelo vzpostaviti svoje lastne koalicije z zelenimi in s kmeti oz. kmečko mladino, je poskušala iti v koalicijo z Demosom. Ker pa je zahtevala v pogajanjih preveč, je končno pristala v tedanjem opozicijskem »komunističnem bloku« oz. bloku bivših DPO; ker pa je Demos nastal s prebegi dotlej ubogljivih in tihih partijcev, je LDS lahko izkoristila svojo politično boniteto iz časov »alternative«, ko je zoprvanje partijskemu režimu bilo njen privilegij. Težko bi namreč rekli, da je tedaj ZSMS vodila »slovensko pomlad«. Zadeva je bila preveč režirana in tisti redki opozicionalci, ki jih je imel režim na piki, so morali molčati, da bi ZSMS priznali dejansko vodstvo. Prej jim je treba reči, da so v zamejenem prostoru pač odigrali odkazano vlogo. Primer Janeza Janše je dovolj zgovoren dokaz, kje je meja med »alternativnostjo« in »opozicijo«, kamor so ga pač porinili proti njegovi volji in v trenutku, ko mu je šlo za politični obstanek. Prav tako pa je ta »alternativnost« ZSMS-LDS šla v »desno« zaradi politične računice, ki je v končni fazi odpisala vsa »nova družbena gibanja« v trenutku, ko je LDS prisvojila Drnovška in ko je hotela postati iz stranke ciničnih provokacij vladajoča stranka. Pravzaprav je Drnovšek že ves čas »bil zraven«, le videli ga

nismo. Že njegova prva izvolitev v predsedstvo SFRJ je bila alternativna toliko, kolikor je pač ta »alternativa« koristila negativni in odklonilni naboj do sistema. Drnovškova izvolitev v zamejeni igri (nasproti Bulcu) je bila test za poznejši Demos. Da je Demos bil v osnovi konzervativen, antikomunističen in negativističen, nas ne čudi, saj tudi vladavina »levice« v totalitarizmu ni prenesla več kot »herojske zgodbe« o nekdanji levici. Dejansko je partijska politična birokracija bila »desno« v sociološkem pomenu te besede – od viktorijanske morale do konzervativnih družbenih stališč. Nacionalizem in ksenofobija sta bili naravni politični ideologiji za komuniste, ki so izgubili vero v rdeči posvetni raj in ki drugačne notranje vsebine niso imeli. Zato je treba dati priznanje tistim ex-komunistom, ki so prebegnili v SLS, saj so ta enostavni nacionalizem nadgradili s korporativističnim populizmom – skratka naredili so ves krog iz samoupravljanja v pravi ideal »nekonfliktne stanovske družbe«.

Ker se je »alternativa« razvezala iz komunističnega sistema DPO-jev v »liberalno demokratično« smer, je Socialdemokratska unija obstala na suhem, prav tako pa z njo vred tudi domnevno »levičarstvo« te partijske vodene »alternative«. Ker je bila »civilna družba« mišljena samo s pridevkom »socialistična«, pa je tudi »liberalnim demokratom« zmanjkalo tal in orientacije v trenutku, ko »socialistična civilna družba« ni več zmogla biti ustrezni nadomestek za pravo politično demokracijo. Njihovo odkritje »desnice« znotraj te »civilne družbe« (tj. cerkve, nacionalizma itd.) je bila samo naknadna racionalizacija zgubljene igre.

Mladen A. Švarc

ZATIŠJE PRED VIHARJEM

Pa smo si končno le oddahnili. Od parlamentarnih tragikomičnih nadaljevank in predvolilnih trilerjev, ki so premnogim Slovencem na trenutke načenjali že tako skrhane živce. Parlamentarno pozisko-opozijsko bojno polje je tako zamrlo vsaj za mesec dni. To pa hkrati pomeni, da je strankarska temperatura višja v senci kot na soncu in da za večino tudi v teh vročih poletnih dneh ni prave ohladitve, ki je tako potrebna zatrezen razmislek ne le o sedanjosti, ampak predvsem o nekomunistični prihodnosti.

Dejali bi lahko, da gre za poletne strankarske priprave na jesensko zimsko volilno sezono, ko je potrebno ponovno prevetriti vse skrite taktike in strategije, analizirati vse možne kombinacije, predvideti izide, položiti na mizo vse karte za in proti. Na koncu ostane spopad z nepredvidljivim, ki zahteva od sleherne izmed strank prilagajanje stvarnosti, s katero je povezana usoda njenega obstoja ali zatona.

In medtem ko se je parlament umaknil na dopustniško zasedanje, se vladni ministri še naprej potijo, saj hitijo v tem kratkem času postaviti vse tisto, kar ni uspelo parlamentu. Od teh priprav je odvisen tudi jesenski izid boja s parlamentom. Poslanci, vsaj večina izmed njih, si bodo vsekakor utrdili kondicijo za dolga zasedanja, čeprav so že dosedanja parlamentarna zasedanja med volilci pogosto sprožala dvome o dobrem zdravstvenem stanju posameznih poslancev. Zato morda ne bi bilo odveč, da bi Starman razmislil ne le o udbovskem amandmaju in zahtevi po moralni neoporečnosti bodočih izvoljencev, ampak tudi o zdravstvenem amandmaju, na podlagi katerega bi moral sleherni poslanski kandidat predložiti potrdilo skupščinske komisije o svojem psihofizičnem stanju. Žametna revolucija ali tako imenovani sestop z oblasti brez odpora je mnogim bivšim političnim veljakom zapustil sindrom paranoje oziroma neizživete veličine, premnogim novorojenim demosovim prvakom pa je postal parlament ventil za neizživete strasti in razlitje iz komunističnih časov frustrirane podzavesti. Parlamentarna shizofrenija je tako navgrla malemu slovenskemu narodu v kratkem času več veličin pa tudi dvojnih osebnosti, kot jih je sposobna prenesti politična scena, da o volilcih sploh ne govorimo.

Med za politično življenje Slovencev pomembnejšemi zadeve pa sodi v zadnjem mesecu dni predvsem dejstvo, da je obleka sedanje pozicije začela pokati po šivih. Očitno ji ni bila ukrojena po njenih merah že ob njenem nastanku, tako da lahko računamo, da bo jeseni vzel v roke škarje ponovno novi Demos in vladni koaliciji ukrojil novo obleko. Sedanje stranke vladne koalicije so očitno ob njenem nastanku spregledale ne le programske razlike, ampak predvsem nevarnost, da se posamezne stranke utopijo v nosilni in vse močnejši vladni stranki Drnovškovih liberalnih demokratov. Trhlost vladne koalicije se ni pokazala le pri volilni zakonodaji, ampak predvsem pri prvem svežnju vladnih gospodarskih ukrepov, kjer se niso zoperstavili le Zeleni in Pučnikovi socialdemokrati, ampak tudi nekatere pozijske stranke, ki ocenjujejo, da z vladno koalicijo bolj izgubljajo kot dobivajo. **Pridružili so se jim tokrat tudi začuda poenoteni sindikati in napovedali neposlušnost vladi kot osrednjemu delodajalcu, ki izrablja svojo premoč s sprejemanjem ukrepov in prehitevanjem pogajanj.** Nujnost takšnega ukrepanja vlade pa je tistim, ki živijo na robu revščine, vse manj razumljiva, vsaj ob pogledu na tiste, ki še vedno nemoteno divje bogatijo, ne.

Parlamentarne igre strank in poteze vladne politike pa so na drugi strani povzročile, da ostaja na slovenskem političnem prizorišču še vedno najmočnejša stranka »stranka neopredeljenih«, kot jo poimenuje vodja raziskav slovenskega javnega mnenja dr. Niko Toš. To je stranka tistih, ki se ne izrekajo o svojih volilnih namenih, ki pa bodo kljub temu, tudi če odštejemo tiste, ki sploh ne bodo volili, odigrali ključno vlogo prav na prihodnjih volitvah. Pri tem gre za prav tako heterogeno telo, kot je heterogen slovenski politični prostor, ki pa se lahko v trenutku tudi večinsko usmeri, če bodo za to seveda ustvarjeni določeni socialni, ekonomski in politični pogoji. Prav zato bo bitka za te glasove volilcev surova in na trenutke umazana.

Kot uvod v ta krvavi jesenski volilni boj lahko razumemo tudi dejanje opozicije ali boljše Liberalne stranke, ki je na politično prizorišče povabila Vinka Levstika, ki je (bil) na seznamu vojnih zločincev pri republiškem javnem tožilstvu. Javno tožilstvo si je pustilo očitno odprt prostor za sprožitev postopka, ki bi omogočil enega najtežjih predvolilnih obračunov z nosilci povojnih pokolov domobrancev, s tem pa seveda ne le z ostanki komunizma pri nas, ampak tudi z nekaterimi levosredinskimi strankami, ki vlečejo svoj rep še iz prejšnjega sistema. Nova demosova politična elita očitno vztraja pri revolucionarni, neokomunistični retoriki in strategiji vladanja: po eni strani iznečuje vse, kar bi utegnilo imeti oznako preteklega, komunističnega, po drugi strani pa ohranja vladavino revolucionarnega prava z iskanjem sovražnikov in vzpostavljanjem videza izrednih razmer, ki so nastale po »nelegitimnem« padcu Demosove vlade.

Poletno zatišje je očitno zatišje pred viharjem in dokončnim obračunom antikomunizma s komunizmom. Lahko pa postane tudi obračun šibkejše večine socialno in politično vedno bolj brezpravnih z manjšino močnih oziroma tistih, ki se za močne imajo. Kakšen bo izid, bodo pokazale volitve.

Branka Preželj

PROTI NASILJU NAD SINDIKATI

Ponedeljkova tiskovna konferenca vodstva Svobodnih sindikatov je znova opozorila, da cene za socialni pakt ne more plačati le eden od partnerjev, ob tem ko vlada ne more zagotoviti niti nadzora nad cenami, ki so v njeni pristojnosti. To namreč kažejo primeri cen vozovnic mestnega potniškega prometa v Ljubljani in zavarovalne premije. Ob tem se sindikati upravičeno sprašujejo, kako nima nobenih pristojnosti. Svobodni sindikati so prav zato prepričani, da Slovenija potrebuje širše nacionalno soglasje o ciljih socialnega pakta, s čimer bi lahko preprečili, da bodo vse breme odrekanj nosili le delavci. Svobodni sindikati načelno podpirajo gospodarski program vlade in ukrepe, ki so v njem predvideni. Po mnenju Dušana Semoliča pa socialni pakt, ki je v njem predviden, ne bo sklenjen, če bo vlada namesto sporazumevanja, sindikate kar prisilila k podpisu.

Kot je povedal član predsedstva **Gregor Miklič**, je treba socialni pakt ločiti od zakonov, s katerimi vlada izjemoma posega na delitveno področje. Svobodni sindikati se bodo o socialnem premirju pogajali še naprej in ne bodo vztrajali pri predhodnem umiku zakonov, s katerimi je vlada administrativno omejila plače v nekaterih dejavnostih. Miklič meni, da socialnega pakta ne smemo enačiti s kolektivnimi pogodbami, saj bi v tem primeru z njim lahko sprejeli obveznost zniževanja pravic zaposlenih. To ni potrebno, ker so podjetja v različnih dejavnostih v zelo različnem položaju. **Brane Mišič** je s podatki dokazoval, da so glede izplačevanja po kolektivnih pogodbah v Sloveniji pravzaprav tri vrste podjetij. Skoraj 100-odstotne OD izplačujejo podjetja trgovske, živilsko-predelovalne in kemične industrije in zato kolektivnih pogodb za te dejavnosti ne bi smeli popravljati. Večina podjetij iz drugih dejavnosti izplačuje približno 80-odstotne plače in vsem tem je treba dopustiti, da si tako ustvarjajo predah do izboljšanja položaja. V podjetjih, ki so pred stečajem, pa se je po Mišičevem mnenju treba dogovoriti tudi za zmanjševanje plač, vendar le v povezavi z ohranjanjem delovnih mest in zmanjševanjem davčnih obveznosti. V nasprotju s tistimi, ki bi s socialnim paktom radi razveljavili kolektivne pogodbe, vidi Gregor Miklič v njem most za njihovo uveljavljanje.

Temeljni pogoj za podpis socialnega pakta je določitev spodnjega praga socialne varnosti, ki ga predstavljajo izhodiščne plače za I. tarifni razred. Svobodni sindikati menijo, da bo socialni pakt pripeljal do socialne eksplozije, če delavcem ne bo zagotavljal preživetja na podlagi izhodiščnih plač. Ker uradne statistične podatke o rasti življenjskih stroškov razlaga vsak po svoje in ker nekateri te podatke zlorabljajo, Slovenija potrebuje novo košarico življenjskih stroškov. Svobodni sindikati menijo, da brez nje ni mogoče spremljati rasti življenjskih stroškov, kaj šele ukrepati na socialnem področju. Primer za to je načrtno zavlačevanje usklajevanja zajamčenih osebnih dohodkov in različnih nadomestil.

Zaradi napovedi o »črnem septembru«, mesecu, v katerem bo delavcem najtežje (ne bo plač, začela se bo šola, treba bo nabaviti kurjavo in ozimnico), je **Gregor Miklič** predlagal razmislek o draginjskih dodatkih v obliki brezplačne malice, ozimnice, šolskih knjig ipd. in ne v obliki denarnih dodatkov.

Član predsedstva **Brane Mišič** je govoril tudi o odnosu med zaposlenostjo in ravnijo proizvodnje. Podatki zadnjih let dokazujejo, da se zmanjševanje proizvodnje neposredno odraža v zmanjševanju števila zaposlenih oziroma naraščanju nezaposlenosti. Prav zato Svobodni sindikati še naprej pogrešajo jasno obrazložitev ciljev in namer vlade na gospodarskem področju.

Mišič je govoril tudi o ceni delovne sile, ki je bila po podatkih Svobodnih sindikatov ob podpisu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo 10 odstotkov nižja, kot je sedaj. Povedal je, da so to povzročile obremenitve osebnih dohodkov, ki zdaj znašajo že sto odstotkov, ob podpisu pa so bile le nekaj več kot 80-odstotne. Prav zato Svobodni sindikati še naprej zahtevajo pocenitev države in določitev novih razmerij med gospodarstvom in negospodarstvom.

Brane Mišič meni, da formula za usklajevanje plač z rastjo življenjskih stroškov, kot jo ponuja vlada v socialnem paktu, ni dobra. Namesto nje je predlagal kumulativno formulo, ki pomeni seštevanje mesečnih odstotkov rasti življenjskih stroškov kot podlago za povečevanje plač. K temu je Mišič dodal tudi idejo o nujnosti povezave ravni plač z rastjo produktivnosti v posamezni panogi. Zahteval je tudi revizijo vseh plač izven kolektivne pogodbe v primeru, da bo vlada vztrajala pri reviziji kolektivnih pogodb.

Svobodni sindikati bodo prihodnji teden razgrnili položaj nekaterih podjetij pred stečajem. Verjetno bo takrat več govora tudi o gradbenih firmah, za katere vlada načrtuje konkretno pomoč, s čimer se vodstvo sindikata gradbenih delavcev Slovenije strinja.

Franček Kavčič

Svobodni Sindikati Slovenije

SLOVENIJA IN ITALIJA

Ne le Slovenija, tudi Italija se sooča s hudo gospodarsko krizo, saj ji grozi zlom, če ne bo v najkrajšem času naredila ustreznih potez. Med njimi je že podpisani sporazum vlade s sindikati, s katerim so se najeti delavci odpovedali »premičnim stopnicam«, indeksiranju plač oziroma njihovemu prilagajanju tekoči inflaciji. Sindikati so se tako poslovili od 47 let veljavne pravice, vendar so od druge strani dobili dovolj prepričljiva zagotovila, da bo breme stabilizacije enakomerno razporejeno in da bo država storila vse za znižanje inflacije do izteka 94. leta na dva odstotka letno.

Značilnosti italijanske in slovenske krize težko primerjamo, primerljiva pa sta načina obnašanja obeh vlad in sindikatov, ob razumljivi razliki v demokratičnih izkušnjah vladanja oziroma sindikalnega delovanja.

V Sloveniji se zdi, da so vsi, tudi sindikati, doumeli razsežnosti krize, od tod naprej, proti konkretnim potezam, pa se ne uspemo prebiti. Morda ravno zato, ker nam manjka demokratičnih izkušenj in ker posamezni deli družbenega telesa še ne obvladajo svoje vloge. Ko pogledamo sindikate, vidimo, da imajo enotnost in medsebojno solidarnost bolj na ustih kot v dejanjih. Čeprav je v njih organiziran bistveno višji delež najetih delavcev, kot je to v razvitih družbah, čeprav je v letošnji splošni stavki sodeloval za zahodne sindikalne standarde izredno visok delež zaposlenih, tega v učinkovitosti sindikatov ni videti.

Zelo verjetno je prav to eden bistvenih razlogov za ravnanje vlade: dokler na sindikalni strani ne bo čutila dovolj pomembne stvarne družbene sile, ji bo težko izkazovala večjo pozornost. V procesu dogovarjanja o socialnem paktu se je sprva obrnila v pravo smer: po dvigu plač v negospodarstvu, s katerim je skušala povedati, da so zanjo pogodbe svete, je (za razliko od prejšnje vlade) sindikatom predlagala tudi formalno spreminjanje kolektivnih pogodb. A kaj ji pomaga korak naprej, ko pa potem naredi dva nazaj. Še preden je prišlo do pogajanj o spreminjanju kolektivnih pogodb, kaj šele do njihovih dejanskih sprememb, si je premislila in povedala, da plače ne bodo več rasle tako, kot je zapisano v pogodbah. In namesto da bi skušala v pogajanjih priti do socialnega pakta, je parlamentu pomolila predlog administrativnega urejanja plač, mimo kolektivnih pogodb. Potem ko niti parlament ni pokazal prave volje, da bi se vključil v tako zamišljeno igro, pa je trmoglavo stisnila skozi zobe, da bo že našla pot za uveljavitev svojih načrtov.

Se smemo čuditi reakcijam sindikatov, ki poleg tega v vladinem predlogu socialnega pakta niso videli zadostnih zagotovil, da bo breme inflacije enakomerno porazdeljeno, da se bo inflacija v doglednem času umirila (morda na z Italijo primerljivi ravni)? S kakšno pravico obsojati njihovo namero, da sprožijo ustavni spor zoper vladino administriranje?

Vladati z bičem in se enakopravno pogovarjati s sindikati, tega se ne da početi istočasno. Če imamo ob tem opraviti še s kršitvami pogodb, kar je povsod v svetu eden hujših prekrškov, pa to ni več samo nesposobnost vlade, da opravlja svoje delo, temveč tudi udarec po mednarodnem ugledu Slovenije.

Venčeslav Japelj,
Primorske novice

Kdo še sploh skrbi za pravno varnost delavcev

Povzetek poročila o organiziranosti in delovanju služb pravne pomoči v ZSS Slovenije za preteklo leto (3)

(Avtorica poročila: Vanda Rešeta)

V. Problemi na področju varstva pravic delavcev

Najpogostejši primeri kršitev, ki so se pojavile v izdanih sklepih trajno presežnim delavcem, so se nanašali na nespoštovanje oziroma neuporabo kriterijev, tako kot pri začasnih presežkih, nespoštovanje roka dokončnosti sklepa, kršitve glede kategorij delavcev, ki jim po zakonu ne more prenehati delovno razmerje kot trajno presežnim delavcem, s stem da se razlogi, ki bi omogočili objektivno presojo, da je delavčevo delo res trajno nepotrebno, niso navajali in so sklepi praviloma uporabljali le dikcijo »nujnih operativnih razlogov.«

Pri razreševanju presežnih delavcev se pojavlja pritisk na delavce, ki izpolnjujejo pogoje za predčasno upokojitev, da se morajo upokojiti brez ugotovitve, da so presežek, in s tem brez pravic, ki bi jih imeli kot presežki. Pri tem gre za neenakopravno obravnavanje delavcev pri dokupih delovne dobe.

Večji problem so bila prenehanja delovnega razmerja zaradi ukinitev predstavništev. V večini so podjetja izdajala sklepe, ki so se v uvodu sicer sklicevali na trajno prenehanje potreb po delu, ob tem pa omejevali pravice delavcem, ki jim gredo kot trajnim presežkom, saj so sklepi določali prenehanja brez pravice do nadomestila v času 6-mesečnega odpovednega roka in brez odpravnine.

Čeprav zakon o delovnih razmerjih sindikatu daje možnost, da v primeru, ko je program sprejet brez upoštevanja mnenja, predlogov in stališč sindikata (oziroma celo, ko sindikatu ta možnost ni bila dana), sproži postopek pred arbitražo, so se sindikati v podjetju tega premalo posluževali, pa čeprav so jih službe pravne pomoči na to posebej opozarjale.

Mnenje sindikatov podjetij pred sprejemom odločitve, da delavec postane presežek, v mnogih primerih ni zahtevano. Prav tako v več primerih sindikat ni pozvan k sodelovanju pri sprejemanju programa razreševanja trajnih presežkov delavcev, kar je imelo v nekaterih konkretnih primerih, ki so jih službe pravne pomoči vodile pred sodišči združenega dela, za posledico razveljavitev programov.

Službe pravne pomoči so zaradi finančne izčrpanosti podjetij še pred uvedbo stečaja za delavce, kot upnike v stečajni masi, uveljavljale poleg že priznane terjatve do višine zajamčenega osebnega dohodka še del, ki se nanaša na višino osebnega dohodka nad zajamčenim, na nadomestila osebnega dohodka in druge prejemke, kot so: jubilejne nagrade, regres za letni dopust, odpravnine ob upokojitvi, pa tudi odpravnino, ko so bili delavci še pred uvedbo stečajnega postopka opredeljeni kot trajni presežki, in nenazadnje tudi vse stroške v zvezi z delom, kot so: prehrana, prevoz, službena potovanja, otroški dodatek, pa tudi nadomestila oziroma plačila za inovacije.

Pri lastninskem preoblikovanju podjetij službe pravne pomoči sodelujejo s predsednikom podjetniškega sindikata v pojasnjevalnem in razlagalnem pomenu posledic lastninskih preoblikovanj.

Službe pravne pomoči ocenjujejo, da je vloga delavcev pri lastninskem preoblikovanju podjetij pasivna tudi zaradi strahu, da ne bi bili kasneje šikanirani ali pa celo postali presežek.

Pri nespoštovanju tarifnega dela kolektivnih pogodb pa so najpogostejši primeri, ko podjetja zaradi slabih gospodarskih rezultatov uporabljajo zmanjšanje osnove v višini –20 %, ne da bi temu ustrezno za ta del osebnega dohodka delavcem priznala ali izdala ustrezne listine, bodisi kot osnovo za terjatev, bodisi kot osnovo za bodoče lastninjenje.

Vodstva podjetij odlašajo s sklepanjem podjetniških kolektivnih pogodb zaradi nezmožnosti izvajanja tarifnega dela, predvsem izhodiščnega osebnega dohodka. Izogibajo se tudi izdajanju potrdil oziroma zadolžnic za manj izplačane osebne dohodke. Najtežje pa je v podjetjih, kjer politika delitve plač ni bila urejena, kjer niso poznali opisov delovnih mest in tudi razporeditve v tarifne razrede niso pravilno izvedli.

Pri sklepanju pogodb o zaposlitvi je opaziti vse več primerov, da se pred podpisom le-teh delavcem vročajo sklepi o razporeditvi, s katerimi se spreminja le naziv delovnega mesta, medtem ko sama dela oziroma naloge na delovnem mestu ostajajo nespremenjene. Tak način vročanja sklepov pa je povezan tudi z razvrščanjem v posamezne tarifne razrede. Delavec šele ob predložitvi pogodbe o zaposlitvi v podpis opazi, da je razporejen na nižje, manj ovrednoteno delovno mesto, kar je v nasprotju z določbo 135. člena Zakona o delovnih razmerjih.

Poseben problem so zasebna podjetja in delodajalci. Pri njih je raven pravne varnosti delavcev še nižja. Običajno se delavec pojavi šele po daljšem času, celo nekaj letih, ko ne more več vzdržati zaradi kršitev pravic s strani delodajalca in skuša vse kršitve uveljavljati za nazaj. Pri tem ne razpolaga s podatki, delodajalec jih ne predloži, za izvedenca pa delavec nima denarja.

Problemi so tudi s sodnimi odločbami, saj se velik odstotek le-teh ne izvrši. Podjetja in delodajalci imajo številne možnosti, da se izognejo izvršitvi, in ker jim je to znano, prostovoljno odločb sodišč ne izvršujejo.

Sindikati podjetij se v nekaterih območjih s pomočjo služb pravnih pomoči aktivno vključujejo v razreševanje presežnih delavcev, kot to določa zakon, zato se večina nepravilnosti odpravi že na tej ravni.

Marsikje pa še vedno ni zadovoljivega sodelovanja med sindikalnimi zaupniki in sindikati podjetij s službami pravnih pomoči.

Sodelovanje z organi podjetja je aktivno tam, kjer direktorji podjetij priznavajo sindikalno partnerstvo. V spornih razmerjih, predvsem ko gre za vprašanja, ki zadevajo večje število delavcev, se ta vprašanja razrešijo s skupnim sodelovanjem med sindikatom podjetja, direktorjem podjetja in službo pravne pomoči v korist delavcev.

Konec

ZAKON O STEČAJIH BO ZAŠČITIL LE UPNIKE

V 16. številki Poročevalca Skupščine Republike Slovenije je objavljen osnutek zakona o prisilni poravnavi in stečaju. Iz zakona prenašamo dva člena o delovnih razmerjih delavcev podjetij v stečaju in del obrazložitve zakona, ker predlagatelj utemeljuje zavračanje pripomb sindikatov in drugih, ki so se zavzeli za večje pravice delavcev.

Iz zakona izhaja zlasti sklep, da mora zakon ščititi upnike, medtem ko naj za delavce poskrbi socialna politika. Zakon ne govori o listinah za manj izplačane osebne dohodke, ki jih dobivajo delavci nekaterih podjetij kovinske in elektroindustrije in drugih podjetij. Nerešeno je tudi vprašanje počitniških objektov in celotnega družbenega standarda delavcev.

Zdi se, da zakona s takšno vsebino ne bo mogoče uveljaviti pred izvedbo privatizacije sedanjega družbenega premoženja, s katerim gospodari velika večina naših firm.

Pripravil: FK

Delovna razmerja

106. člen

(1) Z dnem začetka stečajnega postopka prenehajo delovna razmerja dolžnikovih delavcev.

(2) Stečajni upravitelj mora o prenehanju delovnega razmerja dolžnikovih delavcev zaradi uveljavljanja njihovih pravic obvestiti pristojni organ za zaposlovanje.

107. člen

(1) Stečajni upravitelj lahko za izvršitev nalog iz prvega odstavka 80. člena tega zakona sklene v soglasju s predsednikom stečajnega senata s potrebnim številom delavcev delovna razmerja za določen čas ali pogodbe o delu v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja, ter za vodenje sodnih ter upravnih postopkov pooblasti odvetnike.

(2) Izdatki prvega odstavka tega člena ter nagrade odvetnikom se vštejejo v stroške stečajnega postopka.

Obrazložitev

Posebno veliko pripomb so pri obravnavi predloga za izdajo zakona doživele določbe, ki urejajo pravni položaj pri dolžniku zaposlenih delavcev po uvedbi postopka prisilne poravnave oziroma stečaja. Ne da bi dvomil o teži argumentov, s katerimi so razpravljalci, predvsem sindikati in Odbor za delo, zaposlovanje in socialno politiko, skušali opozoriti in omiliti položaj delavcev v podjetjih, nad katerimi je uveden postopek prisilne poravnave ozirom stečaja, predlagatelj teh določb vsebinsko ni spreminjal in jih v enakem besedilu ponuja tudi v osnutku zakona. Zakon o prisilni poravnavi in stečaju je tržno naravnan zakon, katerega namen je odprava insolventnosti dolžnika oziroma čim hitrejše poplačilo upnikov. Zato je koncipiran tako, da ponuja čim več takih instrumentov, ki v čim večji meri zagotavljajo uresničitev teh namenov, med katerimi je žal, zlasti z vidika dolžnika in upnikov pomembno zmanjšanje števila delavcev oziroma enakovreden položaj delavcev kot upnikov z drugimi upniki. Kakršnakoli sprememba v smislu večje zaščite delavcev, oziroma njihovega privilegiranja, bi tako zastavljen koncept zakona v celoti podrla, s tem pa tudi izničila vlogo stečaja v tržnem gospodarskem sistemu.

Ekonomska stroka ugotavlja, da imajo številna podjetja preveliko število delavcev glede na obseg proizvodnje ali tehnologijo, ki jo uporabljajo. Brez zmanjšanja števila delavcev je v takih primerih neuspešen vsak poskus sanacije, saj preveliko število delavcev bremeni stroške proizvodnje in s tem konkurenčnost podjetja na trgu.

Predlagatelj se popolnoma zaveda neprijetnih posledic uvedbe stečajnega postopka (že po sedaj veljavni ureditvi, ki v osnutku ni spremenjena) in uvedbe postopka prisilne poravnave za pri dolžniku zaposlene delavce, vendar pa vztraja pri stališču, da socialna in zaščitna politika ne more biti predmet tega zakona, prav tako tudi ne predmet, ki bi ga reševali stečajni senati na gospodarskih oddelkih sodišč. Ustrezna zaščita delavcev je delno stvar delovne zakonodaje, delno pa socialne, ki bo morala poiskati ravnotežje med večjimi potrebami (kar bo gotovo posledica novega stečajnega zakona, ki pa jo je s finančnega vidika v sedanjem trenutku težko oceniti) in materialnimi resursi države. Upoštevati je treba, da zaščitna delavska politika, vključena v ta zakon, dolgoročno ne bi prinesla pozitivnih učinkov niti za grupacijo, ki se jo s tem zakonom želi zaščititi.

Za podkrepitev gornjih stališč se predlagatelj sklicuje tudi na smernico Evropske skupnosti o prilagajanju predpisov o varstvu pravic delavcev, ob plačilni nesposobnosti delodajalcev (uradni list ES, L. 283, z dne 20. 10. 1980), ki ta problem ne rešuje v okviru stečajnih zakonov posameznih držav, pač pa v vzpostavitvi posebnih institucij za zavarovanje pravic delavcev in prilagajanju delovne zakonodaje.

Svobodni Sindikati Slovenije

O TREH VELIKIH PLURALIZACIJAH SINDIKALNEGA GIBANJA NA SLOVENSKEM

Prva velika pluralizacija strokovnega – sindikalnega gibanja na Slovenskem je bila izvedena v prvem desetletju 20. stoletja. Po odpravi prepovedi sindikalnega organiziranja leta 1870 so **socialni demokrati** ustanovili prva strokovna društva. Svoja organizacijska prizadevanja na sindikalnem področju so okrepili zlasti v devetdesetih letih in v začetku 20. stoletja, ko so tudi s pomočjo centrale avstrijskih socialnodemokratskih organizacij Strokovne komisije na Dunaju uspeli, da so delavske strokovne organizacije posameznih panog postale najbolj množični temelj socialne demokracije na Slovenskem. Leta 1900 so tudi **krščanski socialci** začeli snovati svoja strokovna društva, ki so idejno temeljila na papeževi socialni okrožnici o solidarnosti vseh družbenih stanov in urejanju socialnih vprašanj na krščanskih načelih oziroma odklanjanju marksistične ideologije in razrednega boja med delom in kapitalom. S povezavo strokovnih društev v Jugoslovansko strokovno zvezo (JSZ) leta 1909 so krščanski socialci utrdili in okrepili svojo vlogo v strokovnem gibanju na Slovenskem. **Liberalni tabor** je šele po hudem porazu na državnozborskih volitvah leta 1907 začel ustanavljati strokovne organizacije, da bi privržence pridobil tudi med delavstvom, medtem ko je dotlej v vseh stavkah in drugih bojih odločno podpiral delodajalce. Liberalne strokovne organizacije (Narodna delavska organizacija, Narodno-socijalna zveza, Zveza jugoslovanskih železničarjev) so se idejno zgledovale pri čeških narodnih socialistih, poudarjale svoja prizadevanja za izboljšanje položaja delavskega stanu na narodni podlagi ter zavračale socialnodemokratski razredni boj in internacionalizem. Z njihovim oblikovanjem je tudi v sindikalnem gibanju na slovenskem odsevala tedanja razdelitev na katoliški, liberalni in socialnodemokratski tabor, pri čemer je bilo razmerje moči drugačno kot v političnem življenju. Socialnodemokratske strokovne organizacije so bile v številčnem in akcijskem pregledu vodilne v sindikalnem gibanju na Slovenskem, na drugem mestu je bila Jugoslovanska strokovna zveza, razcepljene liberalne organizacije pa so se pomembneje uveljavile med železničarji, med drugim delavstvom pa predvsem na Primorskem.

Prva pluralizacija sindikalnega gibanja na Slovenskem je temeljila na idejni podlagi, pospeševali pa sta jo klerikalna in liberalna stranka, da bi oslabili socialno demokracijo in okrepili svoj vpliv med delavstvom. Z njo se je število sindikalno organiziranega delavstva na Slovenskem precej povečalo, kajti v krščanskosocialne in liberalne strokovne organizacije so se vključili njihovi idejni privrženci, organizirale pa so tudi nekatere kategorije delavstva, ki jih socialni demokrati niso zajeli. **V številnih podjetjih pa je prišlo med organizatorji različnih sindikatov do hudih bojev za članstvo,** zlasti liberalci so si prizadevali pridobiti člane socialdemokratskih organizacij, **kar je skupaj z njihovo tesno povezanostjo s političnimi strankami in idejnoprogramskimi razhajanji vodilo v povsem ločeno delovanje. Ta nasprotja so podjetniki v posameznih socialnoekonomskih bojih izrabili za njihov zlom ali le skromno ugoditev delavskim zahtevam.** V takih razmerah so prizadevanja dr. J. E. Kreka za enotne nastope vseh strokovnih organizacij v boju za temeljne skupne socialnoekonomske zahteve ob spoštovanju pluralne demokracije ostala osamljena in neuspešna. Razcepljenost v sindikalnem gibanju kot posledica pluralizacije je aktualizirala nujnost akcijskega sodelovanja.

V obdobju med vojnama se je pluralizacija nadaljevala v okviru vseh treh idejnih sindikalnih taborov, ki so se tedaj poleg delavstva prizadevali organizirati tudi javne in zasebne nameščence. Toda ti so za uspešno izvajanje sindikalnih nalog ustanovili tudi številna posebna stanovska društva in zveze nameščencev različnih kategorij in poklicev. V prvih povojnih letih je najpomembnejšo pluralizacijo povzročila komunistična stranka, ko je ob odločni obsodbi socialnodemokratskega reformizma poudarila potrebo po razrednobojnem delovanju in zato v hudih bojih s Strokovno komisijo za Slovenijo ustanovila lastne strokovne organizacije, ki so jih oblasti leta 1924 dokončno prepovedale. Šele potem, ko so oblasti in podjetniki začeli ukinjati pomembne pridobitve uspešnih povojnih socialnoekonomskih bojev, ki so jih vodile pretežno ločeno vse strokovne organizacije, je na pobudo zlasti komunistov in s pripravljenostjo krščanskih demokratov prišlo ob koncu povojnega vala mezdnih in stavkovnih gibanj 1922/23 v nekaterih bojih do akcijske enotnosti.

Ta se je uspešneje uveljavila šele v velikem stavkovnem valu sredi tridesetih let. Po ustanovitvi Delavske zbornice leta 1921 je le-ta uspešno usklajevala akcijo različnih sindikalnih central za skupne socialnoekonomske zahteve, zlasti pri sklepanju kolektivnih pogodb in na področju delavske zakonodaje.

Tretja velika pluralizacija sindikalnega gibanja se je začela konec 1935, ko je tedaj režimska klerikalna stranka zaradi radikalizacije programa Jugoslovanske strokovne zveze in izgube vpliva v njej ustanovila Zvezo združenih delavcev (ZZD), ki je programsko temeljila na katoliškem korporativizmu nove papeške socialne okrožnice. Vlada Jugoslovanske radikalne zajednice se je z ustanovitvijo lastnih režimskih sindikatov Jugorasa, vanje se je vključila tudi ZZD, in z njihovim privilegiranjem (npr. leta 1939 z izročitvijo Delavske zbornice v njihovo upravljanje) zgledovala pri fašističnih oblikah reševanja delavskih vprašanj. Svobodne – nerežimske (socialistične, krščanskosocialistične in narodnosocialistične) strokovne organizacije so tedaj z ustanovitvijo Medstrokovnega odbora, v katerem je imela najbolj iniciativno vlogo Jugoslovanska strokovna zveza, enotno uprle vladnim poskusom uvedbe totalitarizma na sindikalnem področju. S prepovedjo slovenskih strokovnih organizacij po okupaciji aprila 1941 in oblikovanjem Enotnih sindikatov v začetku 1945 je bila sklenjena prva etapa pluralističnega sindikalnega gibanja na Slovenskem, ki je pokazala pozitivnost demokratične – ne tudi vsakršne – pluralizacije, temelječe na različnih idejnih in taktičnih izhodiščih ter posebnih stanovskih oziroma poklicnih interesih. Vzporedno z njo pa se je krepila tudi zavest o nujnosti sodelovanja za skupne zahteve delavcev in nameščencev ne glede na idejna in druga razhajanja.

Najnovejša, četrta pluralizacija sindikatov iz leta 1990 pa bo lahko uspešna, če bo gradila na pozitivnih izkušnjah iz zgodovine socialnih bojev na Slovenskem. Za delavca bo slabo, če bi se sindikati podrejali strankarskim in drugim interesom. Dobro pa bo, če se bodo znali skupaj bojevati za temeljne socialnoekonomske koristi delavcev.

Miroslav Stiplovšek

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:
KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI
Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,000 SLT

● Gregor Miklič
NOVA DELOVNA ZAKONODAJA
Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem.
Cena 520,000 SLT

● Mira Becele
STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM
Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjen in primeri praktične uporabe njegovih določil
Cena 520,000 SLT

● Bogdan Kavčič
DELAVCI IN UPRAVLJANJE
Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«.
Cena 350,000 SLT

● več avtorjev:
MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU
Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,000 SLT

● Stane Uhan:
PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI
Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače
Cena 400,00 SLT

● **ROKOVNIK – PRIROČNIK '93**
Koledarski del – Blok za zapiske – Vsebinski–sindikalni del. Cena 700 SIT.

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● **Kako uveljaviti** ..... izv. ● **Moje pravice na**
..... izv. ● **Stanov. razmerja** ..... izv. ● **Nova del. zakon.**
..... izv. ● **Delavci in uprav.** ..... izv. ● **Plačni sistem**
..... izv. ● **Rokovnik–priročnik '93**

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: .....

Ulica, poštna št. in kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:..... Žig ..... Podpis naročnika

sindikalni ZAPOSLENIK

14. avgusta 1992

KAJ DELAJO

v republiških odborih

skei Sindikat kovinske in elektroindustrije

Nadaljevanje priprav na stavko

Sekretar republiškega odbora Vlado Bizovičar nas je obvestil, da se je ta teden sestala posebna komisija, zadolžena za pripravo scenarija splošne stavke, napovedane za september.

Ker je scenarij zaupne narave, ga DE ne bo objavil. Dobili pa ga bodo funkcionarji območnih odborov SKEI.

Na RO smo dobili obvestilo o sklicu izredne razširjene seje odbora SKEI za ljubljansko območje, ki bo v četrtek, 13. avgusta. Vse kaže, da Ljubljančani, ki so v protestnih akcijah pravilno zaostajali, očitno želijo to jesen dokazati svojo usposobljenost in moč.

F. K.

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

V Snagi bodo podpisali KP

Panožna kolektivna pogodba za komunalno in stanovanjsko gospodarstvo se uveljavlja počasi, a vztrajno. Čeprav je bil ljubljanski izvršni svet med zadnjimi podpisniki, v kar smo sindikati vložili precej truda, so po njenem sprejemu napravili korak naprej. V strokovni službi so na njeni osnovi pripravili osnutek podjetniških kolektivnih pogodb za svoja javna podjetja. Kar nekaj članov panožne pogodbe namreč navaja podrobnejše opredelitve v podjetniški kolektivni pogodbi. Kot beremo, imajo v LPP precej problemov pri njenem usklajevanju. Nasprotno pa ugotavljamo, da je bila v JP Vodovod-Kanalizacija podjetniška kolektivna pogodba podpisana prejšnji mesec in so jo pri izplačilu julijskega osebnega dohodka že uporabljali. S strpnim in aktivnim sodelovanjem so bile pred sprejemom z delodajalci usklajene vse pripombe tako samostojnega kot tudi svobodnega sindikata Vo-Ka.

Strokovna služba območne organizacije ZSSS Ljubljana in okolica s svojimi nasveti pomaga tudi svobodnemu sindikatu v JP Snaga, kjer prav tako pričakujemo skorajšnji sprejem podjetniške kolektivne pogodbe.

Miloš Mikolič, sekretar

SPGS Sindikat poklicnih gasilcev

Napoved stavke v Mariboru

O problemih mariborskih gasilcev smo že pisali. Napovedano enodnevno stavko so zaradi pogajanj preložili na 17. avgust, z željo, da bi v tem času odpravili razloge in omogočili normalno delo. Zahteve v zvezi z zaščitnimi sredstvi in opremo bodo postopno realizirane v dveh mesecih. Zataknilo pa se je pri osebnih dohodkih, saj ni pripravljenosti, da bi vrednost obračunskih točk *kaj spreminjali, in naj bi OD ostali na majski višini. Delavci pa zahtevajo 21-odstotno povečanje osnovnega OD, pri čemer predlagajo možnost izplačila v dveh delih* skladno s finančnimi možnostmi. Pri zahtevi so izhajali predvsem iz dejstva, da je bil v juliju opravljen velik dodatni obseg dela, ki je bil posebej fakturiran (prevoz hrane za begunce, prevoz vode, servis), kar bi omogočilo realizacijo zahtev.

Stavkovni odbor nadaljuje pogajanja o postavljenih zahtevah. Če do 17. ure v ponedeljek, 17. avgusta ne bo jasne rešitve, se bo ponovno odločil za nadaljevanje stavke ter o njeni obliki in načinu izvedbe.

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije

V skladu s 47. členom kolektivne pogodbe za gradbene dejavnosti Slovenije so, upoštevaje eskalacijsko klavzulo, osebni dohodki po posameznih razredih za avgust 1992 takšni:

Tarifni razred	Stopnja strokovne izobrazbe	Razmerje	Mesečni bruto OD v SIT
1	Ia	1,00	35.452
2	II	1,10	38.998
3	III	1,23	43.606
4	IV	1,37	48.570
5	IVa	1,46	51.761
6	V	1,64	58.142
7	VI	1,85	65.587
8	VI2	2,16	76.577
9	VII	2,21	78.349
10	VII 2a	2,50	88.630
11	VII 2b	3,79	134.364
12	VIII	4,46	158.117
Rast življenjskih stroškov v juliju 1992			0,7%
Upoštevana eskalacijska klavzula			0,7%

Delavci UNIVERZALA čakajo stečaj

Delavci podjetja Univerzal so v avgustu ponovno prekinili delo, ker niso prejeli niti zajamčenih OD za mesece maj, junij in julij. Pri Ministrstvu za delo smo uspeli dobiti posojila, s katerimi so izplačali zajamčene OD za mesec maj.

Stavkovni odbor se je z vodstvom podjetja odločil, da gredo do uvedbe stečajnega postopka na čakanje, saj nimajo prihodkov niti za plačilo dnevnih obrokov hrane.

Vodstvo je obljubilo, da bo poskušalo do konca meseca avgusta zagotoviti sredstva za izplačilo zajamčenega OD vsaj za en mesec. Začetek stečajnega postopka je oklican za 1. september 1992.

V podobnem položaju so delavci Cevovoda v Mariboru, Giva v Ljubljani in SIGME v Zabukovici.

Jernej Jeršan, sekretar

Sindikat novinarjev Slovenije

Izračun izhodiščnih plač poklicnih novinarjev za mesec avgust 1992

Tarifni razred	Značilna opravila	Razmerje	Mesečna bruto plača za avgust 92 v SIT
I.	enostavna opravila	1.00	32.413,00
VI./1	fotoreporter	2,00	64.826,00
VI./2	vestičar	2,30	74.550,00
VII./1	poročevalec	2,50	81.033,00
VII./2	specializirani novinar	3,00	97.239,00
VII./3	urednik novinar	3,30	106.963,00
VIII./1	komentator	3,80	123.169,00
VIII./2	urednik uredništva	4,50	145.859,00
* RAST ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV		0,7%	
* IZRAČUN PO ESKALACIJSKI KLAVZULI		0,7%	

VIR: Statistične informacije Zavoda Republike Slovenije za statistiko, Ljubljana.

Strokovna služba SNS

Je to res socialna država?

Dolgo, vroče poletje. Visoke, še komaj znosne temperature. Vroče teme – socialni sporazum, previsoke plače, pocenitev države, stečaji…

Tako lahko v Delu preberemo, da so naše plače previsoke, da so se od oktobra, ko so znašale 185 DEM, do junija močno povečale in so bile že čez 600 DEM, za nameček pa še ocena, da bi naj bila povprečna plača v Sloveniji približno 150 DEM. Samo ti izračuni in ocene imajo velikansko napako – živimo v Sloveniji, plače dobivamo v tolarjih, plačujemo v tolarjih, inflacija je slovenska in ne nemška. V istem času od oktobra do junija so se plače povečale za okoli 120 %, cene življenjskih potrebščin pa za okoli 160 %, torej so se plače realno v tem obdobju znižale za četrtino. S 150 DEM v tolarski protivrednosti na mesec pa naj preživi kar predlagatelj sam, predlagal ga bom za nagrado. Tričlanska družina, če naj preživi na spodnji ravni življenjskih potreb, potrebuje na mesec 3 zajamčene plače, ta pa sedaj znaša okrog 200 DEM.

Tudi naslednja novica je iz Dela – največja investicija letos na gospodarsko zelo razvitem delu neke države je obnova vojašnice. Blagor državi, katere največje investicije so vojašnice, policijski objekti, obnova sakralnih objektov in tu pa tam kakšna cesta. To kaže na veliko zaposlenost, razvito tehnologijo, moderne tržno konkurenčne proizvode, tako da velike gospodarske investicije sploh niso potrebne. Blagor državljanom v taki državi? Ko pa izveš, da gre za vojašnico v Bohinjski Beli, da gre za Gorenjsko, Slovenijo, državo z več kot 100.000 nezaposlenimi, s še vedno usihajočim gospodarstvom, bi si zaželel, da bi to bila le nočna mora.

Luč sveta je zagledal osnutek zakona o prisilni poravnavi in stečajih. Ker mora biti tak zakon po zatrjevanju avtorjev tržno naravnan, seveda delavci niso v njem nič vredni – in to dobesedno. Leteli bodo iz podjetij pri sprednjih in zadnjih vratih, če pa bodo ta preozka, pa še skozi okna. Brez kakršnihkoli pravic, razen tistih na bazi dela. Starim in novim mednarodnim konvencijam navkljub. Bravo – to je pa resnično pravna in socialna država!?

Resnično bi si želel, da bi bile vse tri novice plod dolgega vročega poletja, ki človeku ne da delati in misliti. Žal, vse tri so resnične.

Gregor Miklič

Daleč od oči, daleč…

Tam, kjer so imeli sindikati v Tolminu dolga leta svoje prostore, ni nikogar več. Nikogar od sindikata namreč. Ko sem zaman trkal na vrata, katerih ključo so si do nedavnega podajali mnogi delavci, ki so iskali svojo pravico, sem sprva pomislil na selitev. Pa sem se, žal, uštel.

Tolmin s svojim zares obširnim zaledjem nima več enega samega človeka, ki bi članom sindikata lahko svetoval, pomagal in stal ob strani. V dobrem in slabem. In teh ljudi, ki so včlanjeni v zvezo svobodnih sindikatov in so ostali na cedilu, je tu več kot 3.000.

Morda se bo kdo ob tem namrdnil, češ saj je sindikat v Novi Gorici. Že, že, toda ob znanih prometnih povezavah je doslej delavec, ki je potreboval pomoč, zapravil pol dneva. Sedaj, ko se je pot raztegnila do Nove Gorice, gre k vragu ves dan. To z drugimi besedami kajpak pomeni, da so delavci v glavnem prepuščeni samim sebi in na milost in nemilost tistim, ki jim režejo kruh. To, seveda, ni dobro. Ne za delavce in še manj za sindikat. Saj poznate tisto – daleč od oči, daleč od srca…

Sicer pa v prostorsko največji slovenski občini niso ostali na cedilu samo delavci. Krajši konec sta potegnila, tudi Darjo Flajs, zadnji predsednik tolminskih sindikatov, in njegova sodelavka. Ostala sta brez dela. In brez plače. Sedaj imata zasebno prodajalno. Pa ne sindikalno, ki sta jo hotela ustanoviti. Zanjo namreč nista dobila dovoljenja.

Nekaj pač človek mora početi. Od zraka se ne da živeti.

A. U.

Ponudba sindikatom podjetij

Na zalogi imamo za sindikalno prodajo večje količine tehle artiklov:

sladkor 50/l	69,60	SIT kg
sladkor 1/l	80,00	SIT kg
moka TIP 500, 50/l in 25/1	30,00	SIT kg
makaroni ceres, 4 vrste	79,00	SIT paket
prašek Weiser Riese 3/l	599,00	SIT paket
sadni sirup 1 l	195,00	SIT l
sardele v olju, 125 g	60,00	SIT kom
tuna v olju, 125 g	94,00	SIT kom
WC papir, 8 rolic	185,00	SIT kom
milo 150 g, solea, oaza	70,00	SIT kom

Sindikalni zaupniki lahko željene količine naročijo pisno na naslov ***KONZUM, d.o.o., Linhartova 13, Ljubljana*** *ali po faksu* ***št. 061 110-338.***

Informacije dobite na **tel.: 061 320-963.**

DANES NAROČENO, JUTRI PRIPELJANO, PLAČANO PRI PRVI PLAČI.

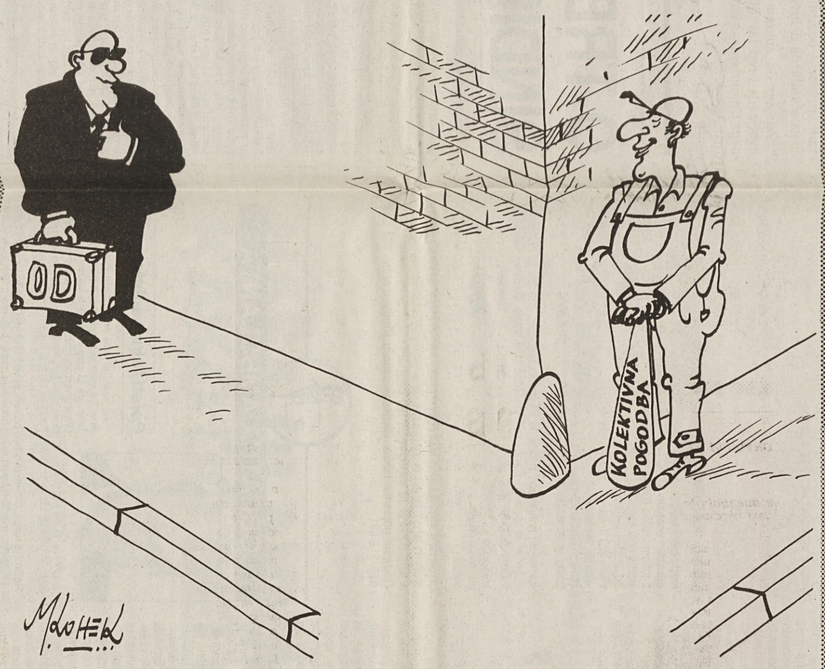

Protest proti vladni odločitvi

Konferenca Sindikata carinikov Slovenije protestira proti vaši odločitvi, da delavcem državnih organov zamrznete plače in zahteva, da izvršite uskladitev za mesec junij 1992 in uskladitev izhodiščne osnove za določanje plač z osnovo za družbene dejavnosti.

Namreč, osnova za izračun plač, ki se določa po povprečju v gospodarstvu Slovenije za prejšnji mesec, pomeni, da delavci iz nižjih tarifnih razredov životarijo, za prvi tarifni razred pa taka osnova (bruto 19.618 tolarjev) pomeni zajamčeno plačo.

Prikaz zaostajanja plač v carinski službi za gospodarstvom v Sloveniji bi pokazali v tabeli:

Povprečna plača (bruto)	marec	april	maj
v Sloveniji	40.432	43.899	50.807
v negospodarstvu	45.556	ni podatka	ni podatka
v gospodarstvu	39.236	42.122	46.752
osnova za drž. organe	15.753	19.618	19.618

Kot primerjavo pa bi navedli še izhodiščno osnovo za prvi tarifni razred pri LB, ki je več kot 28.000 tolarjev.

Plače v carinski službi se oblikujejo na podlagi koeficientov za posamezni tarifni razred (ki so praviloma nižji kot v gospodarstvu in družbenih dejavnostih) in osnove, ki jo določate vi na podlagi povprečne plače v gospodarstvu za prejšnji mesec.

Ivan Bitenc,
predsednik konferece
Sindikata carinikov Slovenije

Sindikatom podpisnikom kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji

Odgovor vlade Republike Slovenije na pismo

1. Vlada Republike Slovenije z zadovoljstvom sprejema pripravljenost sindikatov, da nadaljujejo pogajanja za začasno spremembo kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji.

2. Vlada Republike Slovenije bo proučila predloge sindikatov za spremembo navedene kolektivne pogodbe predvsem v smislu finančnih posledic, ki bi jih povzročila uveljavitev posameznih predlogov sindikatov.

3. Kljub pripravljenosti za takojšnje nadaljevanje pogajanj Vlada Republike Slovenije ne more realizirati predlog za sestanek 7. avgusta 1992. Zaveda se namreč, da je treba poslane predloge temeljito in vsestransko proučiti, in ugotavlja, da tega ni mogoče storiti do predlaganega datuma, ker v tem trenutku še nima vseh potrebnih podatkov.

Predlaga torej, da bi organizirali pogajalski sestanek med vlado in sindikati, podpisniki navedene kolektivne pogodbe, med 17. in 20. avgustom 1992.

Mirko Bandelj
generalni sekretar

Sindikalni odgovor na odgovor

Sindikati podpisniki Kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji smo se sestali 7. 8. 1992 ob uri, ko naj bi se pričela pogajanja z vlado Republike Slovenije.

Seznanili smo se z odgovorom vlade sindikatom, da sprejema pobudo sindikatov za pogajanja, in predlogom preložitve začetka pogajanj v čas med 17. in 20. avgustom. Sindikati predlog vlade sprejemamo, hkrati pa smo se dogovorili o nadaljnji strategiji za pogajanja z vlado.

Sindikati podpisniki kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti

v območnih odborih sindikatov

SKEI Železarne Jesenice

Pismo sindikata Železarne Jesenice predsedniku UO SŽ Dušanu Šešoku

Zaupniki svobodnega sindikata firme ACRONI Železarne Jesenice so na svojem sestanku, dne 21. 7. 1992 sprejeli naslednja stališča in zahteve:

Upravni odbor Slovenskih železarn obveščamo, da je s 1. 7. 1992 preteklo šest mesecev, odkar se je pričela zadnja neuspela reorganizacija Železarne Jesenice. Vodstvo Železarne Jesenice smo na naše zahteve že opozorili 9. 6. 1992 in zahtevali, da se pričeta reorganizacija konča. Delavce vseh profitnih centrov in servisov zanima, kakšna bo njihova usoda oziroma perspektiva.

Seznanjeni smo, da je predvidena sanacija Slovenskih železarn na dnevnem redu zasedanja parlamenta dne 22. in 23. julija letos. Ker pa poznamo razmere, ki vladajo v parlamentu, nas skrbi, in zato od vas pričakujemo, ne glede na možno blokado, da po svojih močeh prispevate k razrešitvi nastale situacije. Naše zahteve navezujemo na 62. člen kolektivne pogodbe.

Delavci niso pripravljeni v nedogled tolerirati neurejenih odnosov na področju osebnih dohodkov, še posebno ne zaradi tega, ker imamo po izjavah glavnega direktorja Železarne Jesenice pozitiven saldo, to se pravi, že zaslužen denar, ki pa ga lastnik ni sposoben izterjati.

Kot dokaz, kako živijo naši delavci, vam dostavljamo primerjalno tabelo plač in bivalnih stroškov. Bivalni stroški zajemajo samo cene stanovanja, ogrevanja in komunalnih storitev, poudarjamo brez elektrike. O kakršnikoli košarici sploh nima smisla razpravljati. Gospod predsednik, vzemite si čas in razmislite, ali so naše zahteve izsiljevanje ali pa bodo naši naslednji ukrepi posledica stanja, v katerega smo bili potisnjeni.

Naši delavci zahtevajo, da končno pričnejo našo novo državo graditi tudi drugi: banke, zavarovalnice, elektrogospodarstvo, uprava in vsi tisti, za katere tudi mi polnimo proračunsko vrečo.

Dogovor direktorjev posameznih železarn, da je omejitev regresa za letni dopust 16.280 SIT (izjava g. Breganta), nima pravne podlage in ga zaupniki ne sprejemamo. V Železarni Jesenice so razmere še bolj dramatične, saj smo po višini in načinu izplačila najbolj prizadeti.

Zahtevamo ustrezen regres po kolektivni pogodbi, to je: 60 % povprečnega osebnega dohodka, izplačanega v gospodarstvu Republike Slovenije v maju tekočega leta (maj 1992 – bruto 46.752 SIT, neto 24.685 SIT). Poravnava naj bo v avgustu 1992.

Naslednja naša zahteva je, da se pri plači v avgustu delavcem razdelijo vse manjkajoče listine za manj prejete osebne dohodke. Listine naj bodo izdelane v skladu z 62. členom panožne kolektivne pogodbe in naj bodo pravno podprte.

Od upravnega odbora pričakujemo, da nam bo do 29. 7. 1992 posredoval ustrezen odgovor na naše zahteve. V primeru, da odgovor ne bo zadovoljiv, v avgustu napovedujemo stavko. Podporo bomo iskali tako v Slovenskih železarnah kot pri panožnem sindikatu.

Od vas, gospod predsednik, pričakujemo takojšnje ukrepe, če že ne za celotno rešitev, pa vsaj za ublažitev sedanje situacije.

Dušan Thaler, predsednik
sindikata železarne

Pismo objavljamo zaradi aktualnosti, pa tudi zato, ker predsednik UO SŽ Dušan Šešok ni utegnil odgovoriti na zahteve železarjev.

Območna organizacija sindikatov Gorenjske

Pobuda za delovni pogovor z direktorjem TBG Kranj Zlatkom Kavčičem

Družbene spremembe v zadnjih dveh letih so bile predvsem usodne za gospodarstvo, kar so dodobra občutila tudi gorenjska podjetja. Čez noč so se namreč znašla brez velikega dela tržnega prostora in brez prihodka, delavci v njih pa v skrajno nezavidljivem *socialno-materialnem in zaposlitvenem položaju. Pojavili so se konflikti, ki so se v mnogih okoljih razreševali s pogajanji,* ponekod tudi s stavkami. Bilo pa je tudi nekaj stečajev in likvidacij. Sindikat je skušal blažiti nakopičene probleme, s tem da je v razreševanje vključeval tudi zunanje institucije (ministrstva), toda problemi so se ponovili pri naslednjem (ne)izplačilu osebnih dohodkov ali drugih prejemkov.

Tudi banke so se glede na svojo vlogo vključevale v razreševanje nakopičenih problemov, predvsem tam, kjer je prišlo do likvidnostnih težav. Po naši oceni je imela banka evidentno in usodno vlogo pri pridobivanju sredstev izven podjetij, s tem da je kot strokovna institucija dajala določene garancije.

Verjetno je to vodilo vlado Republike Slovenije, da jo je kot institucijo vključila v projekt sanacije podjetij, s tem da izdaja soglasja oz. jamstva kot enega od elementov za finančno intervencijo države.

V ta postopek je po predlogu vlade vključen tudi sindikat v podjetju, ki naj bi v imenu delavcev soglašal ali nesoglašal s pogoji pogodbe. S tem pa sindikat prevzema veliko odgovornost, ki jo lahko sprejme le ob maksimalni profesionalnosti. K tej pa poleg drugega sodi tudi objektivna in ažurna informacija o stanju v podjetju. Ravno na tej točki pa si želimo vašega sodelovanja.

V zvezi s tem torej predlagamo **delovni pogovor,** na katerem bi izmenjali poglede in ocene o položaju gorenjskega gospodarstva in v podjetjih in ustanovah, kjer imamo svoje članstvo. Mnoga od teh podjetij bodo po naši oceni konkurirala za sredstva vlade.

Vaše poglobljeno poznavanje položaja podjetij bi bilo sindikatu dobrodošlo pri nadaljnjih konkretnih nalogah, ki jih ima.

V pričakovanju vašega cenjenega odgovora Vas lepo pozdravljam.

Sandi Bartol, predsednik

Inšpekcijski nadzor nad najemninami

Informacija o enormnem zvišanju bivalnih stroškov v občini Jesenice in o aktivnostih območne organizacije ZSSS za Gorenjsko, v zvezi s tem je bila v mesecu juniju v tej prilogi že posredovana. V pogajanjih z jeseniško vlado smo želeli z argumenti vplivati na zmernost povišanja stanarin. Predvsem smo izpostavljali izredno kritičen materialni in socialni položaj jeseniških še zaposlenih in prek 2000 že nezaposlenih delavcev, ki za 65 odstotkov podraženih stanarin v juniju ne bi mogli plačati. Z argumenti smo spodbijali tudi metodologijo izračunavanja povišanja stanarin, ki je bila po našem mnenju v nasprotju z odlokom o načinu oblikovanja cene komunalnih storitev in najemnin (Ur. list RS, št. 5).

Občinska vlada in predlagatelji podražitev so se na naše zahteve odzvali tako, da so organizirali nekaj delovnih srečanj, sindikate celo povabili na sejo izvršnega sveta SO Jesenice, jih med drugim poučili o njihovi vlogi in nalogah, sprejeli pa načrtovano podražitev in jo tudi uveljavili. Socialna stiska delavcev na Jesenicah in dvom sindikata o korektnosti uveljavljanja Odloka… za ta izvršni svet očitno ni zadostni argument.

Sklicali smo razširjeno sejo območne organizacije ZSSS za Gorenjsko, na kateri smo med številnimi sklepi v zvezi s stanarino sprejeli tudi zahtevo, naj se v razreševanje politike določanja stanarin in bivalnih stroškov na Jesenicah vključijo tudi zunanje institucije nadzora. Tako smo v juliju naprosili tržno inšpekcijo Uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko za temeljit pregled in kontrolo skladnosti povišanj stanarin v občini Jesenice.

V sindikatu si želimo, da bi inšpekcija to nalogo opravila čimpreje in profesionalno, neodvisno od stranke, ki jo kontrolira.

Sandi Bartol, predsednik

DE časopis slovenskih delavcev
Dalmatinova ul. 6, 1000 Ljubljana
tel.: (061) 313-942
311-956
110-033
116-163

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 30

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. **Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. ure do 15.30.**

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Sobe v Kranjski Gori** – s TWC, za dve, štiri ali pet oseb. Cene nočitve od 10 do 15 DEM, polpenzion 25 do 29 DEM. Telefon 061/310-047.

2. **Dom v Planici** – dvo-, tri- in štiriposteljne sobe. Penzion 15 DEM. Termini po 15. avgustu.

Zdravilišča

1. **Bivalni kontejnerji v Podčetrtku** – za 4 osebe, cena 45 DEM v tolarski protivrednosti. Termini v septembru.

2. **Naravno zdravilišče »Triglav« Mojstrana** – bivanje v dvo-, tri- ali štiriposteljnih sobah. Cena polnega penziona 24 DEM, polpeziona 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM, za dijake do 18. leta 16 DEM.

Morje

1. **Počitniške hišice v Bašaniji, Savudrija:** objekt s 4 sobami s po 4 ležišči. V vsakem objektu so skupne sanitarije. Termini v avgustu. Cena penziona 22 DEM v tolarski protivrednosti. Posebna ponudba od 22. avgusta dalje.

2. **Počitniška stanovanja v Maredi pri Novigradu:** dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. V sezoni 35 DEM. Termini po 21. avgustu.

3. **Oddih v Poreču** – možnosti najema apartmajev v **Lanterni, Picalu.** Cene od 29 do 53 DEM. Apartmaji imajo opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, spalnico, kopalnico in verando oziroma balkon.

Polpenzionska ponudba **na otoku Sv. Nikola pri Poreču**: 22 DEM na osebo – dvoposteljni apartmaji s TWC. Cena polpenziona v hotelu **Neptun ali Zagreb v Poreču** je 33 DEM.

4. **Dom v Portorožu** – eno-, dve- ali tripposteljne sobe, etažni TWC. Sedemdnevni termini, cena penziona 25 DEM, otroci do 3. leta brezplačno, do 10. leta 50 % popusta.

Turistična taksa 41 SIT. Ugodne možnosti za športno rekreacijo.

5. **Počitniški dom v Fiesi** – ob obali prijetnega zaliva, tri- in štiriposteljne sobe, etažne sanitarije. Cene: penzion odrasli 30 DEM, otroci do 10. leta 25 DEM v tolarski protivrednosti. Turistična taksa ni vključena.

6. **Apartma v Ankaranu:** za 4 osebe – v celoti opremljen, v času od 13. do 23. avgusta. – Cena 35 DEM na dan.

Prikolice

1. **Prikolica v AC Izola** – opremljena za 4 osebe, baldahin, senčna lega, desetdnevni termini v avgustu. Cena 1.500 SIT. Cena septembra 1.300 SIT.

2. **Prikolica AC Ankaran** – za 4 osebe, cena po 10. septembru je 1.600 SIT na dan.

PRODAMO

Več apartmajev v Kaninski vasi prodamo. Apartmaji so enosobni in trisobni, cena ca. 1350 DEM za m².

ENODNEVNI IZLET PO SLOVENSKEM PRIMORJU – celodnevno križarjenje z barko; ribji piknik, kosilo, sončenje. Skupine od 15 – 40 oseb. Cena 2000 tolarjev.

Možnost kakovostnih poslovnih aranžmajev.

Informacija gostom ATRISA

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije takoj plačate 30 % celotnega zneska, preostali del mora biti poravnan 12 dni pred pričetkom letovanja. Pri odpovedi, daljši od 30 dni za že rezervirani oddih, zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri odpovedi, krajši od 15 dni, zaračunamo stroške in 20 % celotnega zneska. Pri krajših odpovednih rokih zahtevamo plačilo v celoti.

Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10 %. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico.

Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 15 dni pred začetkom letovanja.

Želimo vam prijetno bivanje, kjerkoli že ste – Borza sindikalnega turizma.

Direktor borze:
Metod Zalar

SONCE JE RADODARNO, MEJA PA MEJA

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Pridobitev in uživanje pravice do denarnih nadomestil (2)

Od dneva nastopa pa do konca poklicne rehabilitacije se zavarovancu izplačuje nadomestilo plače za čas poklicne rehabilitacije. Nadomestilo se izplačuje tudi, če pride do prekinitve poklicne rehabilitacije, vendar samo, če do nje pride iz razlogov, ki so predvideni po predpisih o zdravstvenem ali otroškem varstvu.

Nadomestila plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom in zaradi dela na drugem ustreznem delu se izplačujejo od pričetka opravljanja takega dela in vse dokler zavarovanec taka dela opravlja. Izplačujejo se za dneve, ko zavarovanec dejansko dela, oziroma za dneve, za katere se prejemajo denarna nadomestila po delovnopravnih predpisih.

Denarna nadomestila se ne izplačujejo tistemu zavarovancu, ki brez opravičljivega razloga ne prične poklicne rehabilitacije v predvidenem roku, ki ne prične v roku opravljati drugega ustreznega dela, ki ne izpolnjuje pogodbeno dogovorjenih obveznosti v zvezi s poklicno rehabilitacijo, in ki prekine že začete rehabilitacije ali pa delovnega razmerja po nastanku invalidnosti. Omejitev izplačevanja zaradi navedenih vzrokov pa ni trajna. Nadomestilo se namreč začne izplačevati, ko ni več vzrokov, zaradi katerih je bilo izplačevanje zadržano.

Pridobitev in uživanje pravice do invalidnine

Zavarovanec, pri katerem nastane med zavarovanjem telesna okvara, ima pravico do invalidnine za telesno okvaro. Za telesno okvaro, ki jo je zavarovanec imel pred vključitvijo v zavarovanje, ne pridobi pravice do invalidnine za telesno okvaro. Samo izjemoma, če je imel pred zavarovanjem poškodovano n.pr. oko, uho, roko, nogo ali drug parni organ, pa si kasneje poškoduje drug enak organ, pridobi zavarovanec pravico do invalidnine za telesno okvaro obeh organov.

Invalidnina za telesno okvaro se izplačuje od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve in največ šest mesecev za nazaj.

Izplačevanje dajatev

Vse vrste pokojnin, invalidnina za telesno okvaro, dodatek za pomoč in postrežbo in varstveni dodatek, se odmerijo v mesečnih zneskih in se izplačujejo za nazaj.

Nadomestila plač, ki jih zaradi priznane pravice do poklicne rehabilitacije ali za čas čakanja na drugo ustrezno delo izplačuje zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, se izplačujejo v mesečnem znesku za nazaj, nadomestila plač, ki jih izplačujejo organizacije oziroma delodajalci, pa se izplačujejo v mesečnem znesku skupaj s plačo.

(Se nadaljuje)

Damelj, ki je bil tokrat razkošen s soncem in osvežilen z vodo, sem skočil v Vinico, da napravim uslugo Francu Žutegu in mu pripeljem vino. Kot vsak dan so merili prašen makadamski tlak, Franc pa je govoril, kako se je počutil, ko je kot partizan na Primorskem prvič stopil na asfalt. »Smo mislili, da smo prišli v Ameriko!« je pribil in prosil, naj še trenutek počakamo. Prinesel je orumeneli TV-15 iz leta 1985. Na naslovnici slika prve slovenske vlade v Ajdovščini in pred tribuno častna straža. Prvi z leve, med stražarji je Franc. »Druge fotografije nimam, le spomine na tiste dni in borčevsko penzijo.« Čeprav je vdovec, se ne pritožuje. Ena hči je v Kočevju, druga v Parizu, Franc pa živi v idili spominov. Težko se je bilo posloviti.

Tu v Podzemlju je zares nastala prava obala. Šotorov mrgoli, gneča je že brez dnevnih kopalcev. Vrvi mladeži in starih. Slovenska obala je res kratka in zavo... Tako se namakamo v vodi s 27 stopinjami Celzija, ki me ohladi. Če bi človek mogel, bi v vodi prespal. Policija nas nenehno obiskuje, ker je nekaj prenapetih mladeničev delalo hrup in nered. Pa tudi sicer se tu meja občuti kar dobro. Slab kilometer navzgor je pred leti zrastel most prijateljstva. Na eni strani Pravutina, na drugi Krasinel. Danes je zastražen z obeh strani. Prestopijo ga lahko le dvolastniki z ustreznimi dokumenti. Tako most sedaj sameva in razdvaja, kar nekaj pa jih je tudi pri sodniku za prekrške spoznalo, da je meja resna stvar. Če torej hočeš v tujino, moraš skozi prehod v Metliki. Včasih vsakodnevni stiki so postali redki, domačini vse skupaj sprejemajo, navadili pa se še niso. Tokrat je nebo mirno in prazno. Ni več letal v Cerkljah, sameva zagrebško letališče, preostanek armade razbija v Bosni. Tako tišino dneva in noči zmoti le kakšen traktor ali moped. Seveda le, če ni v bližini kakšne veselice. Te so to poletje oživele, ta plat življenja je v starih tirih.

Kljub letu dni, ki je za nami, je naša tukajšnja družba nespremenjena. Deda in Dušan lovita, Elza nabira zelišča in jih suši, mi pa lenarimo. Nebo je radodarno s soncem, ki vsako jutro vzide na hrvaški strani in zaide za našo Mirno goro. Tam za tem vrhom nekje pa je Ljubljana.

Milan Bratec

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 **nudi od 1. 7. 1992** naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za avgust 1992 znaša 2,0 % mesečno, preračunano na letni nivo 26 %.

Obrestne mere za tolarske depozite so:

		MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	40 %–45 %R	0,8 %–0,9 %	9,86 %–11,16 %
– vezava sredstev nad 1 mesec	R + 1 %–3 %	2,08 %–2,25 %	27,26 %–29,78 %
– vezava sredstev nad 2 meseca	R + 3 %–4 %	2,25 %–2,33 %	29,78 %–31,04 %
– vezava sredstev nad 3 mesece	R + 4 %–5 %	2,33 %–2,41 %	31,04 %–32,30 %
– nad 12 mesecev	R + 8 %–11 %	2,65 %–2,88 %	36,08 %–39,86 %
Posebna ugodnost za privatne osebe za vezavo sredstev od 31 do 90 dni:			
– do 10.000,00 SIT	R + 6 %	2,49 %	33,56 %
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	R + 7 %	2,57 %	34,82 %
– nad 50.001,00 SIT	R + 8 %	2,65 %	36,08 %

KREDITNA PONUDBA

– kratkoročni krediti privatnim osebam z rokom vračila 6 mes.	R + 18 %	3,41 %	48,68 %
– kratkoročni krediti privatnim osebam v višini 300 % od vezanih sredstev z rokom vračila 12 mes.	R + 10 %	2,81 %	38,60 %
polog se obrestuje z	40 % R	0,80 %	9,86 %

– komisijski krediti pod pogoji, ki jih naroči naročnik. Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

– kratkoročni krediti pravnim in drugim osebam	od R + 20 % – R + 30 %	3,55 %–4,24 %	51,20 %–63,80 %

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.
NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

OBRATNA AMBULANTA

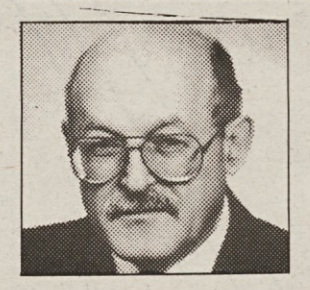

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Poleti tekne solata

Ali vam je kdaj sredi hude poletne vročine, ko vam je kapal znoj z nosa in ste bili žejni, da bi popili vedro tekočine, prišla na misel mastna klobasa ali močno zabeljeni žganci? Ne, meni ne, pač pa bi takrat pojedel skledo hladne solate ali morda skledo stročjega fižola v solati. Torej je razlika med hrano pozimi in hrano poleti.

Pozimi je mraz. Človekovo telo potrebuje več energije, več kalorij tudi zato, da se ogreje, medtem ko jih poleti potrebuje manj. Zato mora biti poleti hrana manj kalorična, bolj pestra, pa tudi, bi dejal po domače, bolj vodena. Poleti telesu prijajo denimo solate, lahke manj mastne jedi, mnogo zelenjave in sadja. Vroče je, potimo se, pri tem telo izgublja tekočino, zato postanemo žejni. To žejo tolažimo s pijačo, lahko pa tudi pojemo kaj lahkega, osvežujočega.

Če letujemo v hotelu ali počitniškem domu, nam tam pripravijo tako hrano, kakršno pač nam. Kuharicam in tistim, ki pripravljajo jedilnik, svetujem, naj bo ta čimbolj pester. Pa potolažil bi jih tudi, da jih bodo vsekakor kritizirali. Ne vsi, ampak tisti, ki doma prav gotovo jedo slabše. Tisti mislijo, da je imenitno, če kritizirajo in so videti strašno »fini in nobel«, če na krožniku kaj pustijo.

Tisti, ki si na dopustu kuhamo sami, si število obrokov in čas za hrano izbiramo sami. Res je bolje, da imamo več manj obilnih obrokov kot enega ali dva sila obilna. Res je, da se mnogi čolnarji in jadralci odpravijo za ves dan na pot. Mnogi »latentni« ali skriti nudisti si poiščejo tih kotiček, kjer se goli sončijo in se opoldan ne vračajo na kosilo. Ti navadno krepko zajtrkujejo in se vrnejo, kadar se vrnejo, in je potem večerja bolj obilna. Vsak naj se ravna po svoji želji in svojem okusu. Seveda pa je pametno imeti v čolnu ali jadrnici tudi kaj za pod zob, kajti od devetih zjutraj do petih popoldan je predolgo, da bi bili brez hrane, še posebej, če imamo s seboj otroke.

Med nami so tudi ljudje, ki morajo vse dni v letu sami skrbeti za svojo hrano in želijo, da jim jo tiste dni, ko so na dopustu, pripravljajo drugi in da so postreženi. Recimo, da imajo nekoliko tudi prav, vendar jim bom ugovarjal in povedal, da se da hrana pripraviti tudi hitro, le malo dobre volje manjka in morda malo fantazije. Če bi mi prostor dopuščal, bi vam natrosil nekaj kuharskih receptov za vroče poletne dni, pa kaj, ko je naša rubrika Obratna ambulanta in ne kuharski nasveti.

Če smo v kampu in imamo v prikolici hladilnik, je nekoliko lažje, če smo brez njega, pa nam ne uidejo nakupi prav vsak dan (čeprav je prav lepo videti dobro založene tržnice), ker moramo kupiti prav vsak dan svežo hrano in ne smemo pripravljene hrane puščati čez noč. Še tako dobro pripravljena polpeta, se lahko čez noč spremeni v nevarno bombo za naše zdravje oziroma zdravje naše družine. Torej uživajmo res samo svežo in vsak dan sproti pripravljeno hrano!

Za sadje velja isto pravilo kot doma: sadje mora biti res dobro in temeljito oprano! Še posebej danes, ko so škropiva tako udomačena pri vseh kmetovalcih.

Za konec še enkrat: bolje več manjših obrokov kot en obilen!

NOVIH 70 DELOVNIH MEST

Medtem ko številni gospodarstveniki in menedžerji širom po Sloveniji tarnajo, da se zaradi globoke gospodarske krize ne da nič narediti in nič na novo začeti, sta mlada podjetnika Jože Braček in Simon Fekonja v Cerkvenjaku sredi gričevnatih in vinorodnih Slovenskih goric na najmanj razvitem predelu Slovenije naredila pravi pravcati podvig. Obnovila sta staro in propadu zapisano šolsko zgradbo ter v njej uredila gostinsko-poslovno-proizvodne prostore, v katerih bo v naslednjih mesecih »našlo kruh« okoli 70 na novo zaposlenih delavcev. Za ta majhen kraj, ki je eden najmanj razvitih v najmanj razviti slovenski občini Lenart in ki nima še nobenega industrijskega obrata, pomeni to pravo »industrijsko revolucijo«, saj se bo število v kraju zaposlenih več kot podvojilo.

Simon Fekonja in Jože Braček, ki imata majhen gostinski lokal v središču Lenarta, sta staro šolsko zgradbo odkupila od lenarške občine, zgradbo pa sta obnovila s prihranki, krediti in lastnim delom. V kleti starega šolskega poslopja, kjer so včasih šolski hišniki imeli skladišče premoga in drv, sta uredila sodoben gostinski lokal »Gostišče pri Antonu« z okoli 300 sedeži. Lokal, ki so ga svečano odprli na začetku avgusta, je v Cerkvenjak že privabil številne okoličane in turiste iz sosednje Avstrije. Mlada podjetnika sta prepričana, da ima lokal perspektivo, saj leži v trikotniku med Mariborom, Radenci in Ptujem na markantni točki na vrhu Cerkvenjaka, od koder se vidi v tri sosednje dežele – v Avstrijo, na Madžarsko in na Hrvaško.

V pritličju starega šolskega poslopja sta mlada podjetnika uredila proizvodne prostore, v katerih bo kmalu začel delati eden od obratov ene od slovenskih tovarn čevljev. Ker pogodba še ni podpisana, imena tovarne čevljev, ki se je odločila odpreti obrat v Cerkvenjaku, zaenkrat še nočeta izdati. V obratu bo, kakor kaže, delalo v dveh izmenah od 40 do 45 delavcev, ki jih namerava tovarna čevljev na novo zaposliti.

Poleg tega bo v stari šolski zgradbi v prvem nadstropju začel delati obrat šiviljske tovarne iz sosednje Avstrije, v katerem bo našlo zaposlitev nekaj več kot 20 domačink in domačinov.

V drugem nadstropju oziroma v mansardi stare šolske zgradbe bosta Simon Fekonja in Jože Braček uredila sobe za turiste in poslovne prostore za cerkvenjaške in druge slovenjegoriške podjetnike in obrtnike, za vse nove »prebivalce« šolskih učilnic pa nameravata kuhati tudi malice. Tako se bo stara cerkvenjaška šola, v kateri so si nabirali znanje mnogi rodovi Slovenjegoričanov, spremenila v majhno tovarno in gospodarsko središče osrednjega dela Slovenskih goric.

Mlada podjetnika sta staro šolsko zgradbo obnavljala v veliki meri tudi z lastnim delom. Tako kakor nekateri gradijo svoje hiše, sta se »vrgla« v obnovo in v času hude gospodarske krize naredila v Cerkvenjaku več, kakor pa so nekateri drugi storili v času gospodarskega vzpona. Morda gre za prve korake, ki bodo ta kraj sčasoma »iztrgali« iz druščine najmanj razvitih v Sloveniji.

Tomaž Kšela

Ena klobasa in tri jajca za učitelja

Šolsko poslopje, ki sta ga Jože Braček in Simon Fekonja iztrgala propadu, so Cerkvenjačani začeli graditi 1813. leta, in sicer, kakor poroča kronist, »večinoma s tlako tako, da so kmetje dali vozove in živino, ostali pa so prispevali delo«.

V šoli so tedaj poučevali takoimenovani »ludimagistri« – to so bili učitelji, ki so hkrati opravljali delo cerkovnika in organista. Zato, da so jim učili otroke, so »ludimagistre« plačevali kmetje – vsak je učitelju za enega otroka dal 24 »pintov« rži, pest prediva, eno klobaso in tri jajca. Tako je učiteljska plača znašala: okoli 60 »vaganov« rži ali pšenice, 297 jajc, 99 klobas, župnik pa je primaknil še dva »štrtinjaka« mošta...

Kronisti nič ne poročajo, da bi tedanji učitelji kaj stavkali zaradi prenizkih plač. Kdor pa ima pri roki računalnik, lahko hitro izračuna, da bi tedanje učiteljske plače bil dandanes vesel celo kakšen ravnatelj – pa nič zato, če bi bila kar v »materialu«...

T. K.

SREČANJE Z MADŽARSKIMI PODJETNIKI

Konec avgusta bodo Slovenijo obiskali madžarski podjetniki. Od 26. do 28. avgusta se bodo na Otočcu srečali s slovenskimi podjetniki. Nekateri bodo nadaljevali poslovne stike, ki so bili vzpostavljeni ob obisku na Madžarskem, za druge pa bo to nova priložnost za vzpostavitev poslovnih stikov z madžarskimi in domačimi podjetniki.

Julijski obisk slovenskih podjetnikov na Madžarskem je bil uspešen. Deset podjetij je pred podpisom pogodbe, osem pa se jih še dogovarja. Ti in drugi udeleženci borze bodo lahko na Otočcu sodelovanje okrepili.

Tudi tokrat bo Združenje zasebnih podjetnikov Dolenjske in Bele krajine (DIB), organizator srečanja, pripravilo katalog udeležencev. Konec julija je bil objavljen razpis, na katerega je že zdaj velik odziv. V novomeškem Investu, ki je koordinator projekta – poimenovali so ga Kontakt DIB – bodo prijave zbirali do 10. avgusta.

Program tridnevnega srečanja bo obsežen. Prvi dan bo posvečen predvsem madžarskim partnerjem in njihovemu sprejemu. Drugi dan bo dopoldne svečana otvoritev in predstavitev različnih oblik gospodarskega sodelovanja in možnosti razvoja, popoldne pa bo potekala borza.

Tretji dan bo v celoti namenjen poslovnim pogovorom. Poleg tega bo srečanje spremljala vrsta dodatnih prireditev, saj bo celoten hotelski kompleks Otočca zaživel v znamenju Kontakta DIB.

DOBRA OCENA

Koprski Slavnik, ki je bil lani na tem, da »zapre štacuno«, se je, kot kaže, povsem pobral in s pomočjo dokapitalizacije pospešeno odhaja po novih poslih. Slavnik international, d.d., kot se po novem imenuje, bo odprl podjetja v Trstu, Münchnu in Salzburgu, povsem bo posodobil avtobusni park, povrnil vsa posojila in sfinanciral projekte, ki so zastali zaradi pomanjkanja denarja. Možnosti, ki se odpirajo na trgu, so pritegnile neki mednarodni finančno trgovski konzorcij, ki ima sedež v Avstriji (ime zaenkrat še ni znano, prav tako ne vložena vsota), da je v Slavnik vložil 48 odstotkov potrebnega kapitala. Vendar ne bo solastnik, pač pa si bo svoj kapital povrnil iz predvidenega dobička iz skupnih poslov. Očitno so tujci dodobra in pravilno pretehtali Slavnikove možnosti.

NOVE POGODBE

Metalna bo v kratkem podpisala – tako v podjetju računajo – nekaj pogodb za posle v tujini.

Tik pred sklenitvijo je gradnja dveh kontejnerskih žerjavov za Oman v vrednosti 10 milijonov dolarjev.

Pred vrati pa so še posel v Italiji skupaj z nemškimi partnerji, večji posel v Singapuru, žerjavi za Bangladeš, oprema za naftne vrtine za Rusijo, izdelava procesne opreme za Italijo in Nemčijo.

Poleg tega Metalna konkurira tudi za izdelavo čistilnih naprav za Šoštanj ter za gradnjo masleniškega mostu pri Zadru ter »koroškega« mostu v Mariboru.

NOVA PRAVILA

GZ pripravlja nova pravila za podeljevanje »nagrad GZ za izjemne gospodarske dosežke«. Nagrado so več kakor 30 let podeljevali pod imenom nagrada Borisa Kraigherja, avtorja gospodarske reforme leta 1965, zadnji dve leti pa kot nagrade GZ.

Miran Goslar, član UO GZ je predlagal, naj bi v prihodnje nagrado podeljevali samo uspešnemu managerju in ne več tudi podjetju (v obliki častne diplome), pogoje za pridobitev pa naj bi prilagodili tako, da bi lahko konkurirali tudi mnogi novopečeni managerji v zasebnih podjetjih. Komisija za podeljevanje nagrad bo pripravila nova pravila, veljala pa naj bi najbrže že za »imenovanje« naj-managerjev ob podelitvi prihodnjega januarja.

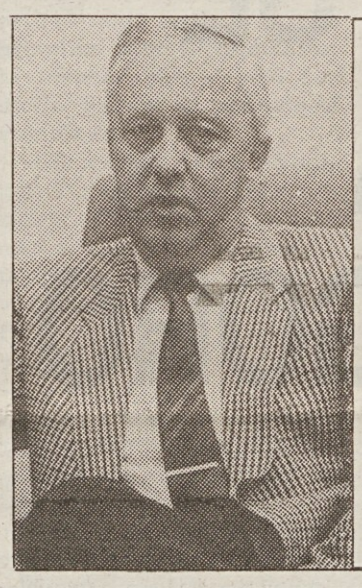

Rešitelji

Slovenija postaja vse bolj polna rešiteljev. Po Drnovšku, ki je prevzel posle reševanja vsega slovenskega gospodarstva in več od tega, je ali bo na delu še nekaj rešiteljev manjšega kalibra. Dr. Andrej Ocvirk rešuje Slovenske železarne. Mag. Marko Voljč naj bi reševal Ljubljansko banko. Ta teden je posle v Metalni, d.d. vzel v svoje roke novi predsednik upravnega odbora ing. Marjan Anžur, ki je dosedaj reševal IMV.

Dosedanji reševalec Ljubljanske banke, Anton Slapernik, pa bo, kot smo neuradno zvedeli, kmalu odšel reševat podružnico Ljubljanske banke, d.d. v Milanu. Tam bo generalni direktor.

Marjan Anžur

NAŠA GLAVNA SKRB: KAKO DO DELA IN KRUHA

Najhujša tegoba, ki tare našo mlado, samostojno državo, je skrb, kje iskati (najti) delo in kruh. Pred dobrim desetletjem te skrbi še nismo imeli.

Slovenija je leta 1981 imela 820.019 zaposlenih ali 42,8 odstotka celotnega prebivalstva. Zaposlenost je rasla vse do leta 1988, ko je bilo v Sloveniji zaposlenih 44 odstotkov njenega prebivalstva ali 879.941 ljudi. V letu 1991 pa je bilo v Sloveniji zaposlenih le še 742.698 delavcev ali 37,6 odstotka prebivalstva. Decembra 1991 je zaposlenost upadla na 709.414 delavcev.

Že od leta 1981 brezposelnost raste. V tem letu je vključevala 0,64 odstotka prebivalstva oziroma 1,50 odstotka zaposlenega prebivalstva (12.315 ljudi). Leta 1988, ko je Slovenija imela največ zaposlenih, je bilo brezposelnih 21.342 oseb. Leta 1991 pa je brezposelnost dosegla že 3,8 odstotka celotnega prebivalstva, oziroma 10,6 odstotka zaposlenega prebivalstva ali 75.079 oseb.

V Pomurju vsak peti brez dela

Zdaj je nezaposlenih že čez 10.000 slovenskih, za delo sposobnih državljanov. Razlike med posameznimi skupnostmi za zaposlovanje v Sloveniji so velike. Največ brezposelnega prebivalstva (glede na zaposleno) ima pomurska regija (19,43 odstotka), sledi ji Skupnost za zaposlovanje Maribor (14,96) odstotka), Koper (13,87 odstotka), Sevnica (11,6 odstotka). Najmanj brezposelnih pa imajo skupnosti: Novo mesto (7,14 odstotka), Nova Gorica (7,47 odstotka), Velenje (8,14 odstotka) in Ljubljana (8,66 odstotka). Ob prebiranju teh podatkov pa je treba vedeti, da je bilo ob koncu leta 1991 na robu stečajev 1.006 pravnih oseb, ki so zaposlovale 180.057 delavcev. To pa pomeni, da bi bila brezposelnost še znatno višja, če julija 1991 izvršni svet ne bi sprejel moratorija na vlaganje prijav za uvedbo stečajnega postopka.

In kako je z brezposelnostjo drugod? Primerjava z razvitimi evropskimi državami govori, da imajo le-te približno enake odstotke brezposelnosti kot Slovenija. Vendar so vzroki za brezposelnost v Zahodni Evropi drugačni kot pri nas. Povzročila jih je naftna kriza v letih 1973 in 1979, v osemdesetih letih pa nagel tehnološki razvoj. Tudi v teh državah je brezposelnost ena njihovih glavnih skrbi.

Brezposelnost v naši republiki, razumljivo, ni posledica naglega tehnološkega razvoja kot v razvitem svetu, temveč hude družbeno-ekonomske krize. Povpraševanje po delovni sili se je povsem ustavilo; med iskalci zaposlitve so ljudje vseh stopenj strokovne usposobljenosti, od nekvalificiranih delavcev do visoko izobraženih. Nič čudnega, če tudi zato Slovenija sodi med večje izvoznice delovne sile. Največ delavcev je v tujino odšlo delat leta 1968 (14.210 delavcev) – zaradi ukrepov uveljavljanja gospodarske reforme leta 1965. Po popisu prebivalstva leta 1971 je bilo vseh Slovencev na začasnem delu v tujini 48.068, leta 1981 41.826 in (po začasnih podatkih popisa) v letu 1991 34.453 delavcev ali 4,6 odstotka zaposlenega prebivalstva. Možnosti za zaposlovanje v tujini pa se zmanjšujejo, ker so zahodnoevropske države – zaradi lastne brezposelnosti – omejile dotok tuje delovne sile in z raznimi ukrepi (odpravnine, predčasno upokojevanje idr.) spodbujajo vračanje delavcev v domovino. Zato v Sloveniji ne moremo upati, da bi brezposelnost lahko občutno zmanjšali z delom (zaposlovanjem) v tujini.

Vsak sedmi brezposelni – brez poklica

Od vseh 91.161 oseb, ki so bile v letu 1991 brezposelne, je 26.919 ali 29,5 odstotka takšnih, ki imajo le prvo stopnjo strokovne izobrazbe. Največ brezposelnih je starih do 26 let (41.549 ali 45,6 odstotka); od tega jih je 14.836 ali 16,3 odstotka brez poklica in s prvo stopnjo strokovne izobrazbe. Prvič je v letu 1991 iskalo zaposlitev 19.809 oseb. Mlade brezposelne osebe so poseben problem v družbi, saj jih življenje brez dela usmerja v kriminalna dejanja in depresivna stanja. Poleg teh negativnih posledic pa njihova pridobljena strokovna znanja z dalj časa trajajočo nezaposlenostjo izgubljajo vrednost. Trajanje brezposelnosti se povrh vsega še nenehno podaljšuje, in tako smo v letu 1991 imeli od vseh brezposelnih že 29.641 oseb, ki so čakale na delo od enega do treh let.

Prav tako je neugodna izobrazbena sestava zaposlenega prebivalstva. Od vseh v letu 1991 zaposlenih (742.698) je kar 161.818 nekvalificiranih delavcev (ali 21.79 odstotka), 69.045 polkvalificiranih (ali 9,30 odstotka) in 220.214 kvalificiranih (ali 29,65 odstotka). Z višjo in visoko izobrazbo je le 92.152 oseb ali 12,40 odstotka. Ti podatki kažejo, da bo nujno potrebno izobraževati tudi že zaposleno slovensko prebivalstvo.

Zaposlovanje in brezposelnost sta še kako pomemben del družbenoekonomske politike sleherne države. Zato bi morali možnosti za zaposlovanje iskati tako država kot podjetja in druge pravne osebe. In, jasno, nezaposleni sami.

Delo upokojenih delavcev prevzemajo notranji »presežni«

Predvsem bo treba presoditi, kakšna bremena je za aktivno politiko zaposlovanja še sposobno nositi aktivno prebivalstvo, vključno z zaposlenimi delavci v tujini – s stalnim prebivališčem v Sloveniji – in aktivnim kmečkim prebivalstvom. Presoditi bo treba, ali zmanjšati prispevke za pokojninski sklad na račun podaljševanja delovne dobe in njihovega izenačevanja med moškim in žensko ter odpravljanja predčasnih upokojitev (nekaj ukrepov smo že sprejeli z novim zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju), ali pa brezposelnost odpravljati s skrajševanjem delovnega časa oziroma z uvajanjem njegovih različnih oblik (redno delovno razmerje, pogodbe o delu, delo na domu idr.), z uvajanjem gibljivega delovnega časa, z možnostjo zaposlovanja s krajšim delovnim časom, ki bi ga lahko vpeljali v družinah z majhnimni otroki, pri starejših delavcih itn. Razmisliti bo treba tudi o uvedbi dajatev, odpravnin ali posojil starejšim delavcem – če bi prenehali delati pred pridobitvijo starostne pokojnine, uvesti razne oblike zavarovanja za primer brezposelnosti in upokojevanja, ukrepe za zamenjavo predčasno upokojenih z mladimi brezposelnimi itd. Idej je veliko, a kaj, ko zakonodajni skupščinski mlini meljejo tako po polžje!

Pri tem kaže še opozoriti, da je Slovenija – na podlagi zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja – predčasno upokojevanje dovoljevala pri 35 letih delovne dobe moških oziroma 30 letih pri ženskah in 50 oziroma 55 letih starosti. Tako nizkih starosti za možnost pridobitve predčasne pokojnine v državah ES ne poznajo. Glede na to, da je leta 1991 Slovenija imela 28.690 predčasnih upokojencev, obstaja nevarnost, da bodo sedanja nelikvidna podjetja in zaposleni z nenehnim realnim zmanjševanjem osebnih dohodkov težko prenašali bremena visokih prispevkov, ki se stekajo iz bruto osebnega dohodka in iz dohodka podjetij – celo če upoštevamo, da mora zaradi naraščajoče brezposelnosti in stečajev ta bremena prevzemati preostalo aktivno prebivalstvo in še likvidna podjetja. Kljub tako visokemu deležu predčasnih upokojencev pa predčasne upokojitve pri nas niso vplivale na trg delovne sile, ker upokojencev v podjetjih in ustanovah niso nadomeščali z iskalci zaposlitve, temveč z (domačimi) presežnimi delavci.

Podjetja (in druge pravne osebe) bi ne smeli odgovornosti naraščajoče brezposelnosti v celoti prenašati na breme države. Svoje kadrovske načrte so v okviru svojih razvojnih programov sprejemale same, tako kot so same, brez administrativnih ukrepov, zaposlovale delavce. Zato so predvsem same odgovorne in morajo svojim delavcem zagotoviti polno zaposlitev s pomočjo prekvalifikacij, dokvalifikacij, uvajanjem dejavnosti, ki zahteva produktivno zaposlitev, in podobno.

Nič manj pa ni za lastno zaposlenost odgovoren sleharni posameznik. Da smo Slovenci podjetniško sposobni (pa čeprav nas k temu sili tudi brezposelnost), dokazuje podatek, da je bilo ob koncu leta 1991 v naši državi 15.432 zasebnih podjetij, v katerih je bilo decembra 1991 zaposlenih 33.560 delavcev. Vsak posameznik pa bi tudi ne smel pozabiti na dolžnost samoizobraževanja, pridobivanja večje stopnje strokovne usposobljenosti in znanj, kar naj bi mu zagotavljalo tudi večje možnosti za zaposlitev.

V. O.

KRANJCI SO SE ODLOČILI ZA KRANJSKO GORO

V tej pasji vročini velja včasih pošteno pohiteti. Zato greva s Sašom na pot že navsezgodaj. V avtu je še zelo znosno, skoraj prijetno. Toda vsaka stvar ima dve plati. Že od Ljubljane dalje se želiva pošteno prebuditi s skodelico kavice, pa sva zaradi zgodnje ure za ta užitek prikrajšana. Lastniki bifejev in gostiln očitno še niso pokonci.

Od Logatca proti Idriji je cesta prazna. Pa se obeta zelo lep sončen dan, ki človeka vleče kam k osvežujoči vodi. Bregovi Idrijce še vedno samevajo. Tudi najbolj strastni ribiči očitno še smrčijo, postrvi pa že oprezajo za zgodnjim prigrizkom.

Ker s Sašom že davno nisva več najstnika in dobro veva, kaj se spodobi, stopiva v Tolminu najprej do svojih prijateljev. Pa jih iščeva zaman. Ne zato, ker je avgust čas dopustov, pač pa zato, ker v Tolminu nimajo več svojega občinskega sindikalnega sveta. Kdor hoče po novem na sindikat, mora do Nove Gorice.

V Kobaridu skočiva do Hudičevega mosta, ki povezuje oba bregova Soče. Kaj vse so že domačini tu potegnili iz globoke vode! In kdo ve, kaj vse še skrivajo debele plasti mulja? Pred 75 leti je bila tu znamenita soška fronta in s strmih bregov so vojaki marsikaj pometali v deročo strugo. Tudi težko orožje, vojaške kamione... Zato je v kobariškem muzeju kaj videti. Pravijo, da ga obiskovalci oblegajo ob petkih in svetkih. Ja, kje so že časi prve svetovne vojne, ko je v teh krajih ustvarjal in popival znameniti Hemingway...

Raj za ljubitelje pustolovskega turizma

V Bovcu že pošteno pripeka. Tako kot se za avgust spodobi. Ljudje posedajo po številnih vrtovih, uživajo ob hladnih sokovih in kovanju počitniških načrtov. Zdi se, da je lansko žalostno poletje že davno pozabljeno. Mesto je prepolno veselo razpoloženih turistov. In vse je v bujnem cvetju. Očitno domačini dajo nekaj na svoj kraj in vedo, kaj je turizem, kako je treba privabiti goste.

Zato so v Bovcu in njegovi okolici v celoti izkoriščene prav vse počitniške zmogljivosti. Medtem ko denimo na Bledu ali celo na Obali tarnajo, da imajo precej manj turistov, kot bi si jih želeli, je v dolini Soče drugače.

»Bovec je bil poln že za letošnjo veliko noč. Zdi se, da so bili gostje zadovoljni. Zato so se vrnili,« pripoveduje **Gizela Flajs**, znana turistična delavka, ki ima najbolj zanimive podatke vedno v malem prstu. *»Vse zmogljivosti, prav vse postelje bodo izkoriščene najmanj do druge polovice meseca. Morda še dlje. Hotel Kanin je 100-odstotno zaseden s tujci, v hotelu Alp pa je polovico domačih gostov. V Kaninski vasi, ki premore 1600 ležišč in je obljudena do zadnjega kotička, letujejo seveda domačini...«*

Pa cene? Za polpenzion je treba odriniti 40 nemških mark, za polni pa sedem več. Za tujce so cene nekoliko bolj zabeljene. Več kot očitno pa je, da v Bovcu v primerjavi z mnogimi drugimi turističnimi kraji v Sloveniji s cenami ne pretiravajo. Kdo ve, so ljudje tu tako zelo modri ali pa so imeli srečno roko, ko so »nastavljali« cene! No, kraj je poln, da bolj ne more biti, in na dlani je, da so gostje zadovoljni z njegovo ponudbo. Kdo ve, če so tudi s cenami? Kaže, da so.

Tisti, ki v dolini gornje Soče preživljajo svoj dopust, prav gotovo niso prišli sem le zaradi mikavne narave in najlepših hribov na svetu. Tudi zaradi tako imenovanega pustolovskega turizma.

»V Bovcu in njegovi okolici si lahko turisti privoščijo marsikaj. Na Kaninu, denimo, smo lahko smučali še 18. julija. Soča je za ljubitelje čolnarjenja zanimiva vse leto. Čolnov je tu dovolj, pa tudi izurjene krmarje, ki vas varno popeljejo po valovih Soče, premoremo,« pripoveduje Gizela Flajs.

Sploh je zunajpenzionska ponudba na dokaj visoki ravni. »Z bližnjih vršacev lahko prijadrate v dolino s padalom. Seveda, če ste pri bolj pogumnih. Pohvalimo se lahko celo s šolo padalstva, organiziranimi turami, sposojamo gorska kolesa in različno športno opremo. Za polet z letalom nad Julijci je treba odriniti le 14 mark. Ta užitek si vsekakor velja privoščiti. Veliko veselja nudimo tudi vsem, ki imajo veselje do trnkarjenja. Soča je raj za ljubitelje ribolova...«

V Bovec lahko pridete na dopust brez čolna. Tu jih imajo na pretek

Kam? Odločitev ne bo lahka, saj je v dolini Soče kaj videti

Gizela Flajs

Še in še bi lahko naštevali turistično ponudbo Bovca in njegove okolice. Bolj kot to pa je vsekakor spodbudna ugotovitev, da gostom tu ni potrebno prodajati dolgega časa. In da so zadovoljni. Očitno precej bolj kot marsikje drugje, kjer malo nudijo, zato pa toliko bolj »spretno« odirajo.

Kdaj nas bo končno srečala zdrava pamet?

V Kranjsko Goro se s Sašom za spremembo ne popeljeva čez Vršič. Mahneva jo proti Mangartu in na 1100 m visok prelaz Predil. Pisarna prijaznega carinika, kjer popiševa fotografske aparate, je edini hladen prostor ta dan. Pravo olajšanje. Meja je prazna. Srečava le gorsko kolesarko v nedrčku. Zdi se mi, da precej benti, ker se je podala v tak klanec. In v tako peklensko vročino.

Pot do doline in Rabeljskega jezera je kratka. In nepopisno lepa. Človek ima občutek, da sanja in da ni v resničnem svetu. Potem še nekaj minut do Trbiža, pa desno proti Ratečam. Tu je še vedno kažipot, na katerem piše Jugoslavija. Le kdaj bodo ti ljudje dokončno spoznali, da te države že davno ni več. In da je onkraj meje Slovenija. Bo za to potrebno še nekaj let? Se mar ne morejo sprijazniti, da Jugoslavije ni več?

Prijetno presenečenje naju s Sašom čaka tudi v Kranjski Gori. Vse zmogljivosti so izkoriščene do zadnjega kotička. Na turističnem društvu nam povedo, da bi se dalo dobiti le še kakšno sobo tretje kategorije. Tako, brez prhe, brez stranišča...

»Kranjci so se odločili za Kranjsko Goro. Lani, ko je večina drugih možnosti dopustovanja padla v vodo, so mnogi Slovenci spoznali, da je lahko dopust v Kranjski Gori še kako prijeten. Pa so letos ponovno tu,« pravi **Andrej Kolenc**, tajnik kranjskogorskega turističnega društva. *»Za razliko od drugih turističnih krajev, imamo vse hotele odprte. In vse polne. Zasedene so tudi zasebne sobe, vsi počitniški domovi. Kamp v Martuljku je tako obljuden, da bolj ne more biti. Res se ne moremo pritoževati. Še posebno zato ne, ker ima Kranjska Gora dve sezoni...«*

Tudi v tem kraju se turisti ne morejo pritoževati nad ponudbo. Je odlično izhodišče za izlete, manj in bolj zahtevne ture, za skoke prek meje, kopanje, šport ali sanjarjenje v hladu macesnov. Marsikoga zamika tudi Casino, ki ima na stežaj odprta vrata. In nič več samo za ljudi s tujimi potnimi listi.

»Je pa v tem našem turizmu še veliko stvari, ki bi morale biti drugačne, kot so,« razmišlja Andrej Kolenc. *»Krvavo bi, na primer, potrebovali poklicne gorske vodnike, poklicne učitelje smučanja, pa jih nimamo. Pa ne, da za ta poklic ni zanimanja. Sploh ne. Pravni status teh poklicev še ni urejen. Premoremo imenitne gorske vodnike, najboljše učitelje smučanja in druge mojstre, pa si s svojim velikim znanjem ne morejo služiti kruha. To ni v korist turističnemu gospodarstvu, od katerega si v prihodnje še toliko obetamo. Le kdaj nas bo srečala pamet? Še dovolj zgodaj...«*

Besedilo: Andrej Ulaga
Slike: Sašo Bernardi

Sredi dneva so tudi v Kranjski Gori ljudje najraje v senci

Andrej Kolenc

Tudi na Bledu je rajsko lepo in, kot pravijo, še dovolj prostora

Maks Bastl: Jaz sem žrtev zlonamernežev

NIKOLI NISEM BIL HLAPEC REŽIMU

Po odstopu dosedanjega direktorja Holdinga Ema Jožeta Gubenška so se v Emu odločili sprejeti novega direktorja, nekdanjega ministra za trg v Peterletovi vladi, Celjana Maksa Bastla. Delavci Ema upajo, da bo nekdanjemu direktorju Cinkarne in Kovinotehne uspelo rešiti podjetje.

Kako se namerava lotiti te zahtevne naloge, Maks Bastl razlaga v pričujočem intervjuju.

– V Emu se je menjalo že precej direktorjev, še nikomur pa ni uspelo podjetja pripeljati na zeleno vejo. Kaj je vzrok za tako pogoste menjave direktorjev – nesposobnost, nemoč, premagati objektivne težave...?

»Po mojem osebnem gledanju so razlogi za to stanje tudi v tem, da je Emo podjetje z dolgo tradicijo. 1994. bo minilo kar sto let od njegove ustanovitve. Zato je težko spreminjati zadeve v pozitivno ali tudi negativno smer. V zadnjem času je bilo tudi veliko sprememb v okolju, kjer Emo deluje, kar je slabšalo razmere in otežilo reševanje situacije. Velik problem je bila usmeritev podjetja na jugoslovanski trg. V zelo kratkem času je bilo potrebno spremeniti tržno strategijo in izvoziti sedemdeset odstotkov proizvodnje na Zahod. Dosega tega cilja pa pomeni ogromne strukturalne spremembe, ki jih ne bo lahko doseči. Potrebno je izboljšati prodajo ter doseči bistveno kvalitetno spremembo. Kdo je to sposoben uresničiti, je v precejšnji meri tudi stvar značaja posameznikov. Vsekakor pa je ta naloga za enega človeka prevelika in pretežka. Obvezno je potrebno zagotoviti tim strokovnjakov, ki bodo delovali znotraj in zunaj podjetja.«

– Ste moštvo že sestavili? Mar se strokovnjaki ne izogibajo podjetja, v katerem ni videti konca agonije?

»Za določene ljudi je Emo še vedno izziv, kjer se lahko dokažejo. Zato se tudi ekipa že oblikuje, saj Emo potrebuje kadrovsko osvežitev od zunaj. Pogovarjam se z več strokovnjaki, ki mi jih bo verjetno uspelo pritegniti. To seveda nikakor ne pomeni, da bi bili dosedanji Emovi strokovnjaki zapostavljeni. Potrebna je osvežitev v načinu razmišljanja, saj se tisti, ki so že dolgo tukaj, na probleme nekako že navadijo. Potrebno bo doseči sožitje kadrov, ki so že dolgo v podjetju in imajo veliko akumuliranega znanja, s kadri, ki bodo prišli od zunaj.«

– Kaj nameravate storiti za rešitev podjetja? Ste že pripravili načrt za sanacijo?

»Imam svoje videnje programa in potrebnih ukrepov, konkretnega programa za realizacijo vseh namer še nimam.

Z mnogimi sem se posvetoval, pogovarjal, kje so razlogi za te razmere in kaj potrebni ukrepi. Razmere so od družbe do družbe zelo različne. Največji problem je prezaposlenost. Po zahodnih standardih dosegajo proizvodnjo, ki jo Emo ima, s precej manjšim številom delavcev. Če hočemo svoje izdelke prodajati na zahodno tržišče, se moramo tudi vključiti v njihove standarde.

To je problem, ki ga deloma lahko reši Emo, v veliki meri pa ga bo potrebno reševati skupaj z vlado, ki bi morala reševati presežke delovne sile in iskati nove proizvodne programe.

Pomembno je tudi vprašanje trga za kapacitete, ki sedaj niso v polni meri izkoriščene. Za zapolnitev te praznine je potrebna intenzivnejša obdelava trga, ravno tako pa se moramo kapitalsko povezati z zunanjim partnerjem, ki bo pripeljal trg s sabo. Načrtujem tudi osvežitev nekaterih proizvodnih programov, ki bodo Emo postavili v položaj, ki ga je že imel. Poudaril bi, da je potrebno na Emo gledati kot na evropsko firmo, ki se mora prilagoditi vsem standardom sedanje Evrope.«

– O preusmeritvi na zahodna tržišča so dosedaj govorili že vsi direktorji, kaj pa je doseženega?

NOVA DOBA

»Na tem področju je bilo narejenega že ogromno. Vendar se ni dovolj le preusmeriti na druga območja, potrebno se je predvsem notranje usposobiti za prodajo na tuja tržišča in doseči višji cenovni razred. Tega v Emu doslej ni bilo.«

– Omenili ste tudi preveliko število zaposlenih. Koliko ljudi je po vaših ocenah v podjetju preveč?

»Kot so me seznanili moji sodelavci, je v Emu za sedanji obseg proizvodnje preveč 20 do 30 odstotkov ljudi. Situacija je tudi na tem področju po posameznih družbah znotraj podjetja zelo različna, saj so nekatere družbe to čiščenje že opravile, druge pa se bodo ravno tako morale lotiti tega problema. Seveda pa ne smemo iskati rešitev zgolj v odpuščanju delavcev, pač pa tudi v novih programih, kamor bi lahko ljudi prezaposlili.

Potrebno je biti dosleden; od vodstvenega kadra veliko pričakujem, zato mora biti stroka tista, ki bo zagotavljala iskanje najboljših rešitev. Seveda pa je za vse odločitve odgovorna menedžerska struktura, saj delavci zgolj delajo to, kar odloči vodstvo.«

– Dosedanji direktor Jože Gubenšek je izjavljal, da ga pri reševanju podjetja ovirajo prevelike zahteve sindikatov, ki nikakor niso v prid podjetja. Kakšni so vaši odnosi s sindikati?

»Glede sodelovanja s sindikati so moji vtisi zaenkrat pozitivni. Problemi v odnosih med sindikatom in vodstvom podjetja so bili predvsem v medsebojnem nezaupanju. Prepričan sem, da je sindikat v svojih zahtevah realen in da se je pripravljen dogovarjati v mejah možnega. Od vodstva pa je odvisno, če sindikaliste prepriča in jim doklaže, do kod segajo te meje.

Seveda pa ljudje, ki so v preteklosti z raznimi nepremišljenimi obljubami izigrali sindikat, ne uživajo zaupanja, ki je potrebno za dogovarjanje. V odnosih s sindikatom bi želel ustvariti zelo odprt dialog in medsebojno zaupanje, saj je v takšnem vzdušju lažje najti kompromise.«

– Vaša kandidatura za mesto direktorja Ema je bila verjetno sprejeta tudi zaradi vašega bivšega ministrskega položaja?

»Ko so se v Emu odločali, da mi zaupajo ta položaj, po mojem k temu ni pripomoglo moje ministrovanje, ampak moje izkušnje v gospodarstvu, ki sem si jih pridobil s svojim delom v Cinkarni in Kovinotehni in jih lahko koristno uporabim.

Tokrat je podobno, kot je bilo takrat, ko sem šel v Cinkarno. Čeprav so mi vsi dopovedovali, da je zadeva brezupna, nam je vendarle uspelo. Prepričan sem, da se da rešiti tudi Emo, seveda s timom strokovnjakov in ob dejstvu, da so cilji jasno določeni. Kot se cilji definirajo, je potrebno zagotoviti usmeritev vseh sil, ki so na razpolago, v njihovo uresničevanje.«

– Dosti pripomb je bilo slišati tudi na vaše delo v Cinkarni in Kovinotehni.

»Obtožbe je povzročil moj konflikt s politiko, s katero se nisem razumel, saj nikoli nisem hotel biti poslušen hlapec režima. Delal sem tako, kot se mi je zdelo pravilno, in tako, kot se dela danes, to pa takratni politiki ni ustrezalo, saj sem bil za njih moteč element.«

– Ste tudi podpredsednik za gospodarstvo celjske skupščine. Nekateri poslanci so zahtevali vaš odstop.

»Dokler sem bil minister, sem se sej občinske skupščine res redko udeleževal, čeprav mislim, da delo podpredsednika za gospodarstvo ni v prvi vrsti udeleževanje sej občinske skupščine, saj to delo zajema predvsem reševanje podjetij. Na tem področju pa se moje delo pozna.

Imel sem številne stike z direktorji v Celju in marsikaj storil za rešitev tekočih problemov. Po tej poti sem se tudi spoznal z gospodom Gubenškom. Nasploh si mesto podpredsednika zelo različno predstavljamo. V preteklosti je bil res velik vpliv občin v podjetjih, ki pa se je sedaj skoraj izničil. Z občinskimi organi dobro sodelujem in v odnosih z njimi nimam nikakršnih težav. Zavedam pa se, da nam občina ne more veliko pomagati, saj je trajna rešitev vezana ne Emo sam. Do zahteve o mojem odstopu, ki so jo kasneje umaknili, ni prišlo le zaradi vprašanja prisotnosti v skupščini, pač zaradi medstrankarskih razhajanj.«

– Vaše ime je postalo znano zaradi raznih afer, ki so jih povezovali z vami, izvoz starin iz Celja... Ministrstvo ste morali zapustiti zaradi afere Slovin.

»Tudi vaš časopis je bil zelo produktiven pri konstruiranju teh afer. Konkretno, izvoz starin je čista novinarska konstrukcija, s tem se nisem nikoli ukvarjal. To je posledica zlonamernežev, ki na ta način gradijo naklado. Firma Maxim, katere solastnika sva s ženo, je samo enkrat (nekaj let nazaj) posredovala izvozni posel starega pohištva, iz česar se je iz glav fantastov lansirala v javnost novica, kaj vse jaz na tem področju delam.

Tudi zadeva s Slovinom se je potencirala. Takšnih zadev je bilo v obdobju razdruževanja na stotine. Posel, ki naj bi ga realizirale blagovne rezerve in ki ga je Srbija preprečila, ter denar, vložen v ta posel, ni izgubljen. Te zadeve bo možno razrešiti v delitveni bilanci. Nakazilo je bilo poslano tik pred monetarno reformo, kar pomeni, da Slovenija zaradi tega ni izgubila premoženja, saj se denar, nakazn v Srbijo, ni vrnil nazaj povpraševat po blagu.

V zvezi z mano so bili članki v številnih časopisih in to z namenom moje diskreditacije. Za tem stojijo ljudje, ki jih je izguba oblasti po polstoletnem enoumju preveč prizadela, da bi se lahko s tem sprijaznili.«

Janez Vodnar,
Slika: Lukas

Ivan Tavčar: 4000 (12)

Toliko da ugledata strežniški duši ubogega učitelja z vseučilišča svetega Stimplicija, že se razkoračita nad njim v lakajski svoji ošabnosti, katera je bila leta 4000. po Kr. prav tako navadna, kakor v devetnajstem stoletju.

»Ti si tukaj, berač?« se zadere eden in dvigne z debelo lakajsko pestjo rumeno paličico.

»Odrini!« se zadere drugi in takisto dvigne rumeno paličico. Tedaj bi moral videti modrijana s stolice svetega Simplicija! Podplate je pobiral po tlaku, prav kakor bi gorelo pod njim, in trtice, s katerimi mu je bilo ovito obuvalo, so popokale in ostale za njim, ko je hitro meril korake po temnih hodnikih! Za njim sta sopihala lakaja in ga pretepavala z rumenima paličicama, kadar sta ga dohitela. Tako so častili tiste dni pobožni strežniki učenika z vseučilišča svetega Simplicija! Od tedaj ga nisem ugledal prej, nego takrat, ko je v prevzvišenih prostorih prevzvišene stolice razkladal vnetim učencem teorijo blaženega Antona od Kala!

Meni pa je izpregovoril načelnik straži: »Pater polkovnik še ne spi. Ukazal je, da te privedo predenj! Stopaj torej!«

Šel sem z omenjenima strežnikoma v notranje sobe. Kakšen blesk, ko sem stopal po teh sobah! Zlato in srebro se je lesketalo s sten in se iskrilo tudi s preprog, ki so senčile visoka okna. Obilo dragocenih podob sem gledal v zlatih okvirih in največkrat tebe, belopolta Suzana, ko sta se ti v kopeli čudila poželjiva starca, ali pa tebe, Putifarjeva žena, ko si vsa pregrešna zavajala mladeniča iz dežele kanaanske! Vse to se je žarilo v svetlih okvirih, in ponosna telesa čarobnih žensk so vzbujala pregrešne strasti. Tako je stanoval polkovnik, katerega je vezala obljuba vednega uboštva!

Ko dospemo skoraj do zadnje sobe, mi izpregovori spremljevalec z rumeno paličico:

»Tukaj notri je pater polkovnik. Veselo je čul, da si mu odštel že šestdeset lir, in zategadelj te je hotel videti že danes. Vstopi torej, nama pa, ki sva te vodila, daj vsakemu po pet lir, ker je tako predpisano v dekretu nadškofa Vrbana in ker si denaren!«

Vzel sem iz pasu deset lir in jih odštel lakajema. Eden mi je nato odprl vrata, in stopil sem v sobo, kjer je bival tisti večer prelat-polkovnik gologlave straže.

Slabo je bila razsvetljena soba, ki sem vanjo stopil. Ostal sem pri vratih, in le polagoma se je privadilo moje oko polmraku, ki je vladal v prostorni dvorani. Ondi pri bogato obloženi mizi sta sedeli osebi, ki se spočetka niti zmenili nista zame. V živahnem razgovoru sta bila moža, in eden – škrlat, ki je bil vanj zvit, je pričal o visokem dostojanstvu njegovem – je bil jako razburjen. Veliko ga ni bilo v obleki, bil je pritlikavec, in v dve gubi mu je lezlo neznatno telesce. Na glavi ni imel las, iz česar sem sklepal, da imam pred sabo polkovnika gologlave straže. Obvezal si je glavo z veliko ruto, kar je zopet pričalo, da ga je trgalo ali pa da so ga boleli zobje, ako jih je še kaj imel.

Polkovnik je bil tisti večer razburjen, in prav tedaj, ko sem stopil v sobo, je udaril z roko po mizi, da so zazvenele steklenice in da se je zazibalo vino v njih.

»Ma mojo vero,« je kričal, »ali se je kaj takega že kdaj pripetilo polkovniku telesne straže, polkovniku, ki je osivel in ohromel v svoji službi, ki se je tolikokrat prehladil v tej službi, da ga trga po udih, prav kakor bi mu Lucifer tičal v sleherni kosti« Vprašam te, pater major – natoči mi črnega afriškega vina, ki mi ga je poslal kardinal iz Hartuma! ali se je kakemu polkovniku že kdaj pripetilo kaj takega?«

»Nikdar ne!« odgovori hitro pater major in prav tako urno natoči črnega vina polkovniku in sebi v srebrno kupo. »V nebo vpije krivica, ki se ti godi!«

»Saj se še spominjaš,« nadaljuje polkovnik milo, »kako izvrstno ti je spekel drozge in druge ptice? Niso bile ne premehke, ne pretrde, ne ožgane, ampak rumeno zapečene, kakor da so od samega masla! Sedaj pa pomisli, kakšne so bile pečene ptice, ki smo jih morali časih jesti v škofiji! Ni bilo ne pečeno, ne kuhano, kar se nam je pokladalo, nego osmojeno je bilo in ožgano, da nič takega. Na mojo vero, tega ne prebijem! Vse gori in tli v meni! Natoči mu rumenega vina, tistega, ki mi ga je poslal prošt iz Damaska« »Na mojo vero, da ni vina na zemlji, bi obupal!«

»Res je tako, kakor praviš!« hiti pater major, točeč vino. »Poštenemu človeku je sladka ta pijača često edina tolažba! Toda kako se je zgodilo ve to, povej mi vendar!«

»Kako se je zgodilo?« odgovori pater polkovnik. »Vrag se je vteknil vmes, in sedaj sem siromak, da ga nimam vrstnika pod nebeškim soncem! Saj veš, da je pri meni stara Meta – ničesar hudega ne misli, pater major! – da mi streže, da mi zavija noge v flanelo, ako me tare putika, in da mi poklada kuhana zelišča na glavo, ako me trga po njih!«

Nadaljevanje prihodnjič

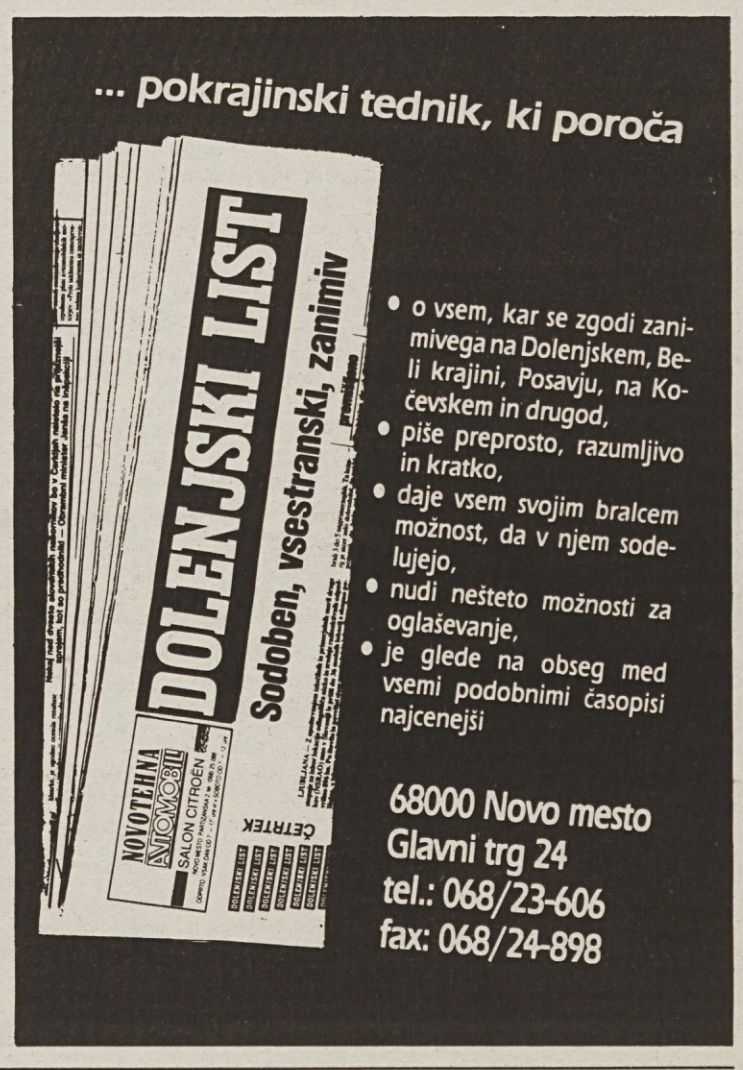

Še vedno je vse plačal delavec, njega so najprej okradli, vrgli na cesto, mu pobrali vse pravice... In bo menda še naprej tako. Naj zmrzuje, naj žge, delavčev žep je vselej najprej pri roki.

V ZASEDI

SKEI 1

Za pasmo Semoličeve mačke in Gregorjevega psa še ne vemo, zatrdno pa odmeva Bertlova avtomobilska tablica.

Bralci nas opozarjajo, da so vozilo z oznako SKEI 1 opazili v hribovju med Zgornjo Savinjsko in Mežiško dolino.

Ker so se v istem času v planinskem domu Smrekovec pojavili **Dušan Semolič, Albert Vodovnik, Gregor Miklič, Rajko Lesjak in Brane Mišič,** nas bralci sprašujejo, če tablica in zasebne vožnje res ne gredo vkup.

DE odgovarja v slogu radia Erevan – Po druščini sodeč je bila pot službena, po lokaciji pa malce manj. Recimo, da gre za druženje prijetnega s koristnim.

Kdo je plačal

Alenki Orel in **Francetu Tomšiču** dela družbo **Dušan Semolič.** Sprašujemo se, ali France daje Dušanu za pijačo ali pa mu je ta dal za rundo in France pač pomaga beguncem.

Predraga država

Gregor Miklič meni, da gospodarstvo rabi prostor, da zadiha, in naj negospodarstvo le malce zategne pas v ta namen. Državo moramo poceniti, in Gregorja je streslo, ko je bral, da je največja slovenska naložba Janševa kasarna.

Zdravko Malenšek iz policijskega in **Nevenka Lekše** iz zdravstvenega sindikata zdaj tuhtata, kaj pomeni 400 milijonov tolarjev vložka v palačo,

ki jo je Janša zgradil v Bohinjski Beli, za njune razredne boje. Nevenka se lahko tolaži, ker bo Janša, širokosrčen, kot pač je, zobno ambulanto v kasarni odprl tudi za domačine. Kako si bo pomagal Zdravko, še ne vemo. Da bi bila le država cenejša!

Levo desna zarota

Janša si s tem ne beli glave. Če bi mu šlo vse drugo po zlu, mu še vedno ostane **Zmago Jelinčič** s svojimi oboroženci. Slovenske novice pišejo o njegovem zmagoslavnem nastopu »v elitnem TV Žarišču«, h katerega prepričljivosti da je precej pripomogel socialist **Vojko Vovk,** ki bi mu moral pravzaprav oponirati.

Kot na vse ima DE odgovor tudi na ta navidezni nesmisel – dan pred Žariščem so Zmago, Vojko in voditelj Žarišča skupaj veseljačili za gostilniško mizo. Kakšen resen spor bi prišel v poštev le tedaj, potem je bilo prepozno.

Tudi sicer se Zmagu Jelinčiču obeta bogato politično sodelovanje. Komaj mu Slovenske novice pripišejo kolo s socialistom, že se mu, njega dni obetavnemu baletniku ljubljanske opere, obeta nov soplesalec.

Na Hrvaškem se namreč pravaši, ki so precej podobni Jelinčičevi stranki, pajdašijo s krščanskimi demokrati. Skupaj hočejo razkriti volilno prevaro vladajoče HDZ.

Podobno torej, kot bi **Lojze Peterle** in Zmago Jelinčič združila moči proti... No, pri HDZ se po klavrnem koncu Demosa podobnost neha.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Nič več vroče

Polovica avgusta je za nami. Čeprav je do jeseni še kar nekaj časa, pa vreme ni več tako kot v visokem poletju. Zjutraj se pojavi megla, ozračje je večkrat zamegljeno, pa tudi dnevi so že občutno krajši kot junija in v začetku julija. Če se avgusta vreme temeljito pokvari, si ne opomore več tako hitro kot julija. Valentin Vodnik je napisal: »Kako Jernej vreme da, se jesen po njem ravna. Večkrat sam' iz en'ga dneva rada pride dolga reva.« Jernej bo nastopil šele 24. avgusta. Vmes pa je še nekaj svetnikov in vremensko pomembnih dni. »Velike maše (15.) sonce da dosti sladkega vinca.« Kdo bi si ne želel lepega vremena? Ne le vina, tudi grozdja se boste lahko najedli! Kajti »Če je na velik šmaren grdo vreme, bo huda zima.« Ko bi vsaj bila, da bi smučarija spet oživela. Pa ne samo na smučiščih, tudi doma, za hišo!

Vreme vpliva na ljudi. V začetku je človek bežal pred nevihto, mrazom, skušal se je zavarovati pred vetrom. Danes počnemo isto, le na izpopolnjen način. Molimo za dež, branimo se pred točo, nemočno gledamo, kako orkani pustošijo in uničujejo naše delo... Vremena, tudi na našo srečo, nismo ukrotili. Le predstavljajte se, kakšne zdrahe bi šele nastale, če bi vreme lahko spreminjali. V Sahari bi želeli toliko dežja, da bi ozelenela. Eskimi bi si morda zaželeli vsaj toplejša poletja ali pa toplejše morje.

Konec tedna se nam vendarle obeta nekaj težko pričakovanega dežja. V petek popoldne bo zahodne kraje že zajelo poslabšanje s padavinami, ki se bo v noči na soboto razširilo nad vso Slovenijo. V soboto bo hladneje, dež pa bo počasi ponehal. Na Primorskem bo pihala burja. V nedeljo bo sveže, a v glavnem sončno. Na Primorskem bo še pihala burja. V prvih dneh prihodnjega tedna se spet obeta suho, a prav nič vroče vreme.

Horoskop

Veliko častihlepje

V tem tednu se je rodil Napoleon Bonaparte /rojen 15. avgusta 1769/, francoski vojskovodja in cesar. Napoleon je kot sin revne družine na državne stroške obiskoval vojaško šolo. Zaradi nizkega položaja svoje družine pa kljub svoji nadarjenosti ni imel nikakršnih možnosti, da bi se v kraljevi vojski prebil do kakega višjega čina, saj so bili ti rezervirani izključno za aristokrate. Revolucija, ki je zrušila kraljevino, pa mu je naenkrat odprla možnost za uveljavitev. Komaj petindvajset let star je dosegel čin generala, več vojnih pohodov v obrambo republike pa mu je prineslo velik ugled, predvsem v vojski.

Bil pa je tudi politično častihlepen in tako je vojsko, svoje veterane uporabil za dosego teh ciljev. Najprej je zrušil nesposobni direktorij in kot novo oblast namesto njega ustoličil tričlanski konzulat.

Napoleon je v tem telesu prevzel dosmrtni položaj prvega konzula. Pet let kasneje pa se mu je ponudila priložnost, da je ukinil konzulat in se kronal za cesarja. Francija ni več zadostovala njegovemu častihlepju. V vrsti vojn si je podredil skoraj celo Evropo. Zasedel je Španijo in Holandijo, nemške in italijanske državice je pripojil Franciji kot vazalne države, za vladarje je državam vsilil svoje sorodnike in najbližje zaveznike, Prusija in Avstrija sta bili po več porazih prisiljeni igrati drugo vlogo v evropski politiki. Le Anglija se mu je še upirala, pa tudi Rusija je obdržala določeno samostojnost. Ko se jo je Napoleon odločil streti, je izbral ogromno armado in jo poslal v Rusijo. Rusi se niso spustili v odločilno bitko, ampak so se umikali in uničevali vse za sabo, na koncu so požgali še Moskvo. Napoleon, ki ni imel kje nastaniti svoje vojske, da bi prezimila, se je moral kljub temu, da ni bil vojaško poražen, umakniti. Na umiku pa so mraz, izčrpanost, lakota in stalni napadi predvsem kozaških oddelkov uničili moč velike armade. Po tem neuspehu so se zganile tudi druge evropske države in Napoleona zlomile. Leta 1814 se je odrekel prestolu in odšel na Elbo, naslednjega leta pa se je vrnil in poizkusil spet osvojiti Evropo. Že po prvih poizkusih pa je njegovo vojsko premagala združena angleško-pruska vojska in Napoleon je bil dokončno poražen. Ker je bil za Evropo še vedno nevaren, so ga prepeljali na otoček Sveta Helena na južnem Atlantiku, kjer je zastražen preživel svoja zadnja leta.

Ker je bila vojska njegovo najmočnejše orodje, je Napoleon rad pregledoval čete in se pogovarjal z vojaki. Rad se je ponašal tudi s svojim spominom in tako je nekoč med pregledom nagovoril krepkega grenadirja z brazgotino nad očesom.

»Grenadir,« je rekel cesar, »to je pa spomin na... na Wagram, kajne?«

»Ne, Sire,« je rekel grenadir, »to je spomin na Viktorijo, lepo kantinerko.«

V tem tednu so se rodili še škotski književnik Walter Scott, angleški pustolovec Lawrence Arabski, slovenski skladatelj Gustav Ipavec, avstrijski cesar Franc Jožef I. in avstrijski operni pevec in filmski igralec Leo Slezak.

Deni

						STROJ, NAPRAVA	KRIVULJE V GEOMETRIJI	PIANIST RUBINSTEIN	LANTAN	GLASBENIK KERSNIK	MARLJIVA ŽUŽELKA	REKA V SLAVONIJI	PODJETJE M-TAJ	PROSTOR ZA HAZARDNE IGRE	GRŠKI CERKVENI OČE	KLADA ZA SEKANJE DRV	MUSLIMANSKO ŽENSKO IME
						GOROVJE V SEVERNI AMERIKI							OTOK V OTOČJU HEOBRIDI / PREDLOG				
						ČETVEROKOTNIK											
						SATIRIK BUCHWALD			SLOVANSKO PLEME OB REKI LABI								
						NEMŠKI POLITIK (JOHANNES) / LJUBITELJ FRANCOSKEGA			PEVKA TRATNIK	ELDA VILER / GRŠKA BOGINJA-ZARJE			TEKMA PRI STARIH GRKIH				
													SIBIRSKI VELETOK / GERMANSKI OREL				
AVTOR: BORUT LEVEC	NASELJE V HRVATSKI POSAVINI	NAUK O KEMIČNI ANALIZI	JAPONSKI POLITIK (EISAKU) / AFRIŠKA DRŽAVA					KUBANSKI POLITIK (RAUL) / LJUDSTVO V PERUJU				IGRALKA MARGARET / BAJESLOVNI BRITANSKI KRALJ				ODKLON OD SPLOŠNEGA PRAVILA	MESTO V MEHIKI, OB RIO GRANDE
POLOTOK MED KARSKIM MORJEM IN IZLIVOM OBA						NIZOZEMSKI SLIKAR (PIETER VAN) / LADISLAV AMBROŽIČ					FRANCOSKI SKLADATELJ (FRANCIS) / GRŠKI MORSKI BOG				ANTON MARTI / ŽENSKO IME ŽENA		
ANGLEŠKEGA KRALJA HENRIKA VIII.										PESNIŠKA KITICA / IGRALKA GLAŽAR							
MESNI IZDELEK							GOROVJE NA MADŽARSKEM / NAUK O SODBAH						DUŠIK / LUTKAR MAJARON				
IZBRANA DRUŽBA						KAZALNI ZAIMEK / AZIJSKA ZVER			ORIGINALNI NAZIV ZA IRSKO / NIZOZEMSKA					JAPONSKA NABIRALKA BISEROV / KONJSKI LASJE			
NIŠ			DOM ZA DIJAKE / RJAVA BARVA									DEKAGRAM / TELOVADEC ŠROT			AMERCIJ / HRVAŠKI NOGOMETAŠ (GORAN)		
PESNIK ŽUPANČIČ					PRVOTNI PREBIVALEC ITALIJE / NEMŠKI AVTO					PRIPRAVA ZA OTIRANJE / FRANCOSKA TERORISTIČNA ORGANIZACIJA							
NORMANI								VEZNIK	OSEBNI ZAIMEK / GRŠKA ČRKA				SODOBNIK KELTOV / ALIDA VALLI				
SKANDINAV. MOŠKO IME				DRVARSKO ORODJE							SEVERNO-AMERIŠKO INDIJANSKO PLEME						
RUSKI VLADARSKI NASLOV				GRŠKI BOG NEBA							SRBSKA FILMSKA IGRALKA						

Nagradna križanka št. 33

Rešeno križanko nam pošljite do 25. avgusta 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p. p. 479, na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 33

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 31

STRAH, PERIKA, AROMA, ETANAL, RABIN, ROMANA, AKELA, KL, ROB, CAR, VAKCINA, BERT SOTLAR, IM RN, LR, IKA, SLANIK, BALILA, SI, TANITA, ENIVETOK, ATAL, ILICA, ERATO, RILEC, LINA, DJILAS, INICIALKA, CO, GORA, NIT, MP, LR, ABBA, AR, ACIREALE, CARINIKI, RAKITČAN, ANATOLIJ

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 31

1. **Franc Brdnik, Smlednik 34, 61216 Smlednik,**
2. **Marica Košmerl, Hrib 16, 61318 Loški Potok,**
3. **Aleksandra Dobovšek, Ul. Sallaumines 5a, 61420 Trbovlje**

Nagrade bomo poslali po pošti.